

Kenmerk: 1955155/1955158

EVALUATIE EENMALIGE SUBSIDIE REGIO DEAL ZAAIJ

Sector Onderzoek
& Informatie

22-12-2022

Esther de Winter

winterm@noord-holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoud

Samenvatting.....	4
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel en werkwijze	7
2 Subsidie Regio Deal ZaanIJ	9
2.1 Gegevens subsidie	9
2.2 Regio Deal ZaanIJ.....	9
2.2.1 Geschiedenis en context.....	9
2.2.3 Aanpak van de Regio Deal via drie pijlers.....	12
2.2.5 Organisatie van de Regio Deal	13
2.2.4 Monitoring van de Regio Deal	13
2.3 Context subsidieverlening	14
3 Beoordeling robuustheid onderbouwing en voortgang.....	19
4 Het instrument Regio Deal.....	26
5 Conclusies en aanbevelingen.....	31
Bijlage 1 Bronnen	32
Bijlage 2 Onderzoek werking Regiodealbeleid.....	34
Bijlage 3 Beoogde resultaten Regio Deal ZaanIJ.....	36
Bijlage 4 Aansluiting Regio Deal ZaanIJ bij verstedelijkings-concept 2050 MRA.....	38

Samenvatting

Dit rapport bevat de evaluatie van de eenmalige subsidie die door de provincie Noord-Holland is verstrekt in 2019 aan de gemeente Zaanstad als bijdrage aan de Regio Deal ZaanIJ. De evaluatie van deze subsidie is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies dat in 2019 is vastgesteld door PS. Het Evaluatiekader beschrijft de manier waarop de provincie invulling geeft aan haar wettelijke taak op het gebied van de evaluatie van subsidies. De subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ kwam hierbij in aanmerking voor een evaluatie.

De voortgang van de Regiodeal is nog niet zodanig dat een evaluatie op doeltreffendheid mogelijk is. Daarom richt deze evaluatie zich op de *robuustheid* van de inhoudelijke onderbouwing van de gesubsidieerde activiteit en de *voortgang* van de uitvoering. Daarnaast is in dit onderzoek gekeken naar de inzet van het instrument subsidie voor het financieren van de Regio Deal en de bijdrage van het instrument Regio Deal aan het realiseren van de provinciale doelstellingen voor dit gebied. Het gaat om een beknopte evaluatie, op basis van documentenonderzoek en een aantal interviews. Hieronder zijn de resultaten van deze evaluatie beschreven:

Subsidie Regio Deal ZaanIJ

Naam project:	Regio Deal ZaanIJ
Omvang subsidie:	€ 2.750.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Zaanstad (kassier en trekker voor de Regio Deal ZaanIJ)
Doel subsidie:	Financieren van activiteiten genoemd in de Regio Deal ZaanIJ (zie hierna) onder de pijler <i>Leefkwaliteit en groen</i> en de pijler <i>Ontplooingskansen</i> . De subsidie richt zich op activiteiten in de pijler <i>Leefkwaliteit en groen</i> die bijdragen aan het verbeteren van de leefkwaliteit en het bevorderen van de groene stedelijke omgeving door middel van inrichtingsmaatregelen rond de Noorder IJplas en groen-gezonde activiteiten. Voor de pijler <i>Ontplooingskansen</i> subsidieert de provincie het aanschaffen van instrumenten en materialen voor de ZaanCampus om goed technisch onderwijs te kunnen geven gericht op voedselproductie en -distributie.

Kenschets Regio Deal ZaanIJ: De Regio Deal ZaanIJ is een afspraak tussen de Rijksoverheid, de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam (Noord), Zaanstad en Oostzaan. Het Rijk en de regio investeren hiervoor samen € 15 miljoen. De deal richt zich op betere scholing, veiligheid, meer werk en een groene gezonde en veilige leefomgeving in 4 wijken in Zaanstad en Amsterdam. Deze wijken hebben meer dan gemiddeld te maken hebben met slechte gezondheid, werkloosheid, leerachterstanden en criminaliteit. Daarbij voelen bewoners zich onveilig in hun wijk. Ook worden de 1e stappen gezet voor betere verbindingen tussen Amsterdam, Zaanstad en het omliggende landelijke gebied.

De doelen van de Regio Deal worden aangepakt via drie pijlers, die in het convenant voor de Regio Deal als volgt worden omschreven:

1. Leefkwaliteit en groen: Het verbeteren van de leefkwaliteit en bevorderen van de natuurinclusieve stedelijke omgeving, via investeringen in recreatieve en groen-blauwe verbindingen en voorzieningen.

2. Ontplooiingskansen: Het vergroten van ontplooiingskansen voor de inwoners van de vier wijken van de Regio Deal, met bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren, via investeringen in voorzieningen en programma's, met name op het gebied van opvoeding en onderwijs, scholing, werk en gezondheid.

3. Ondermijning en sociale ontwricting: Het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid van de inwoners en het aanpakken van ontwrictende criminaliteit.

Overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):

Het Rijk heeft € 7,5 miljoen gereserveerd voor de Regiodeal ZaanIJ, uitgaande van cofinanciering waarbij de regio ook 7,5 miljoen inbrengt. De regio bestaat in dit geval naast de provincie uit de gemeenten Zaanstad en Amsterdam. De gemeente Oostzaan draagt niet financieel bij, maar is betrokken vanwege de rol als schakel tussen stad en landelijk gebied.

Conclusie robuustheid en voortgang

De onderbouwing van de eenmalige subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ is voldoende robuust. De subsidie sluit aan bij meerdere beleidsdoelen van de provincie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, biodiversiteit en economie & arbeidsmarkt. Het beleid voor economie en arbeidsmarkt is voldoende robuust. Het overige beleid waarop de subsidie aansluit is niet goed op robuustheid te beoordelen, doordat het gaat om:

- een beleidsvisie die op een hoog abstractieniveau is uitgewerkt (Omgevingsvisie)
- beleid dat uitgaat van stimuleren en faciliteren van activiteiten van samenwerkingspartners en maatschappelijke initiatiefnemers die bijdragen aan provinciale doelen, waarbij de doelen en activiteiten vooraf niet specifiek zijn uitgewerkt (Groen Kapitaal).

De subsidie van de provincie was noodzakelijk voor de totstandkoming van de Regio Deal als geheel en voor de totstandkoming van afzonderlijke projecten waarvoor de provincie medefinanciering levert.

Voor de onderdelen waarbij de provincie betrokken is geldt dat de voortgang van de Regio Deal overwegend goed is. Twee van de drie projecten in pijler 1, het programma Groen en Sociaal en het uitvoeren van het ontwerpend onderzoek voor de Noorder IJplas, lopen op schema. De uitvoering van het natuurinclusieve fietspad is vertraagd. In pijler 2 is de provincie uitsluitend betrokken bij de activiteiten voor de ZaanCampus (nu Techlands). Deze activiteiten zijn (in aangepaste vorm) uitgevoerd. De gesubsidieerde werkzaamheden zijn nog niet geheel afgerond, omdat de Regio Deal nog in uitvoering is tot in ieder geval medio 2023. Vanwege vertraging op twee grote projecten, waaronder die op het natuurinclusieve fietspad, wordt verlenging van de deal aangevraagd.

Conclusies instrument Regio Deal

De inzet van de Regio Deal heeft bijgedragen aan zowel inhoudelijke als procesmatige doelen van de provincie. De actieve deelname van de provincie in de Regiodeal heeft een stimulerend effect gehad op het sneller of beter aanpakken van inhoudelijke activiteiten in de regio die aansluiten bij de provinciale doelstellingen. De intensieve samenwerking met partners in een Regio Deal leidt tot meer kennis over elkaar en het werken aan brede welvaart.

Het instrument eenmalige subsidie is geschikt voor het financieren van een Regio Deal. Voor een volgende Regio Deal zijn er wel verbeterpunten.

Aanbevelingen

Er zijn twee aanbevelingen naar aanleiding van deze evaluatie geformuleerd:

Aanbeveling 1: Maak de werking van de aanpak Groen Kapitaal beter zichtbaar. De provincie probeert met de aanpak Groen Kapitaal via verbreding, verdieping en opschalen van geslaagde projecten en initiatieven bij te dragen aan de beweging naar meer natuurinclusiviteit op diverse terreinen. Deze werkwijze is nu niet expliciet uitgewerkt. Door dit meer zichtbaar te maken kunnen samenwerkingspartners en maatschappelijke initiatiefnemers hier beter bij aansluiten of ideeën aandragen. Zo kan er meer expliciet geleerd worden, wat de werking van de aanpak kan versterken, zowel binnen als buiten de Regio Deal.

Aanbeveling 2: Gebruik de geleerde lessen uit deze Regio Deal voor eventuele volgende Regio Deals. Partijen zien nog verschillende verbetermogelijkheden bij het inrichten van eventuele nieuwe Regio Deals op het gebied van o.a. flexibiliteit in de afspraken, het regelen van uitvoeringscapaciteit, een efficiënte financieringsstructuur en betere afspraken over de omvang van de financiële bijdrage en praktische inhoudelijke betrokkenheid van het Rijk. Wat betreft resultaten moeten projecten goed zijn afgestemd op de relatief korte looptijd van de Regio Deals. Ook is er behoefte aan meer actueel overzicht van het geheel van de verschillende pijlers van de Regio Deal.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit rapport bevat de evaluatie van de eenmalige subsidie die door de provincie Noord-Holland in 2019 is verstrekt aan de gemeente Zaanstad voor de Regio Deal ZaanIJ. De evaluatie van deze subsidie is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies¹.

Evaluatiekader Subsidies

Het Evaluatiekader subsidies geeft aan op welke manier de provincie Noord-Holland uitvoering geeft aan haar wettelijke verplichting op grond van de Algemene wet bestuursrecht (art. 4:24) om subsidies periodiek op doeltreffendheid te evalueren. Het Evaluatiekader is door Provinciale Staten vastgesteld² en heeft tot doel de provincie meer inzicht te geven in de mate van doeltreffendheid van de door haar verstrekte subsidies. Het Evaluatiekader bevat criteria, randvoorwaarden en uitgangspunten op basis waarvan bepaald wordt welke subsidies en subsidieregelingen op welk moment op doeltreffendheid geëvalueerd moeten worden. Op 18 januari 2022 (kenmerk 1753605/1753606) zijn Provinciale Staten geïnformeerd door Gedeputeerde Staten over de programmering van het Evaluatiekader Subsidies 2022.

In 2019 zijn acht eenmalige subsidies groter dan €500.000,- verstrekt. Daarvan komt de subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ in aanmerking voor een evaluatie. De gebruikte evaluatiemethode in dit onderzoek wijkt af van die in het Evaluatiekader. De voortgang van de Regio Deal is nog niet zodanig dat een evaluatie op doeltreffendheid mogelijk is. Daarom richt deze evaluatie zich op de robuustheid van de onderbouwing van de subsidie en op de voortgang.

1.2 Doel en werkwijze

Doel

Evaluaties uitgevoerd voor het Evaluatiekader subsidies richten zich in principe op het evalueren op doeltreffendheid³ van een subsidieregeling. Hierbij wordt gekeken in welke mate een subsidie heeft bijgedragen aan de realisatie van provinciale doelen. Uit eerdere evaluaties van eenmalige subsidies is gebleken dat het dikwijls niet zinvol of mogelijk is om eenmalige subsidies op doeltreffendheid te evalueren. Bijvoorbeeld wanneer de uitvoering van de gesubsidieerde werkzaamheden niet ver genoeg gevorderd is. Ook bij de Regio Deal ZaanIJ is de uitvoering nog niet ver genoeg gevorderd om de subsidie te kunnen toetsen op doeltreffendheid. Bovendien geldt in dit geval dat de doelen van de Regiodeal zich richten op de ontwikkelingen in de deelnemende wijken op langere termijn. Om deze reden richt de evaluatie zich op de inhoudelijke onderbouwing van de subsidie en de mate van *voortgang* van de

¹ GS-besluit 26 januari 2021 (kenmerk 1558791/1558794)

² Het Evaluatiekader is voor het eerst in 2013 vastgesteld. Op 14 januari 2019 is een geactualiseerde versie van het evaluatiekader subsidies vastgesteld, met aangepaste criteria.

³ Voor een positieve beoordeling van de doeltreffendheid van een subsidie, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan:

- Er moet sprake zijn van (tenminste gedeeltelijk) doelbereik;
- De subsidie moet noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) zijn voor dat doelbereik;
- Er moet (idealerweise) een causaal verband zijn tussen het doelbereik en de subsidie.

uitvoering. Onder robuustheid wordt verstaan: is het beleid samenhangend, consistent en zijn de doelstellingen voldoende scherp.

De subsidie wordt ingezet als instrument voor het cofinancieren van een Regio Deal. Aan deze bijzondere context van de subsidie zal bij de evaluatie aandacht besteed worden. Daarbij kijken we naar de inzet van het instrument Regio Deal voor het bereiken van onze doelen en of we uit deze casus lessen kunnen leren. De geschiktheid van het instrument subsidie voor het financieren van een Regio Deal is daarbij ook een aandachtspunt.

Werkwijze

De hoofdvraag van de evaluatie luidt: *Wat is de robuustheid van de onderbouwing voor de eenmalige subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ en wat is de voortgang van de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten?* Deze vraag wordt onderzocht aan de hand van een aantal vaste vragen die we voor de evaluatie van eenmalige subsidies op robuustheid en voortgang gebruiken:

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd? We beperken ons bij de beschrijving en toetsing tot de kaders die golden bij het verstrekken van de subsidie.
2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?
3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?
4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?
5. Sluiten de gesubsidieerde activiteiten en prestaties voldoende aan bij de beoogde provinciale doelen (beleidseffecten)?
6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Een tweede hoofdvraag van de evaluatie luidt: *Wat heeft de keuze voor het instrument Regio Deal bijgedragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen voor dit gebied?* Deze onderzoeksvraag onderzoeken we aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

7. Is het instrument subsidie geschikt voor het cofinancieren van een Regio Deal?
8. Hoe draagt het instrument Regio Deal bij aan het realiseren van onze inhoudelijke provinciale doelstellingen in de regio?
9. Wat is het effect van de Regio Deal voor onze procesdoelen, zoals samenwerking en integraliteit, in de regio?
10. Als de keus wordt gemaakt om in de nieuwe tranche die het kabinet beschikbaar stelt weer een Regio Deal aan te vragen, welke lessen zouden dan meegenomen moeten worden?

Uitvoering van het onderzoek

Allereerst heeft een documentenonderzoek plaatsgevonden. Daarbij is een analyse uitgevoerd van de basisstukken in het subsidiedossier, relevante beleidsnota's, GS- en PS-verslagen en relevante websites. Op basis van deze bevindingen is aanvullende informatie verzameld via gesprekken met twee betrokken provinciale beleidsmedewerkers en vijf betrokkenen van externe partijen (zie bijlage 1). De bevindingen uit de documentenanalyse en het contact met betrokkenen zijn in onderlinge samenhang geanalyseerd en beschreven in dit rapport.

2 Subsidie Regio Deal ZaanIJ

2.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Regio Deal ZaanIJ
Locatie project:	Gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Amsterdam-Noord
Omvang subsidie:	€ 2.750.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Zaanstad
Doel subsidie:	Financieren van activiteiten genoemd in de Regio Deal ZaanIJ onder de pijler <i>Leefkwaliteit en groen</i> en de pijler <i>Ontplooiingskansen</i> . De subsidiabele activiteiten van de pijler <i>Leefkwaliteit en groen</i> zijn gericht op het verbeteren van de leefkwaliteit en het bevorderen van de groene stedelijke omgeving door middel van inrichtingsmaatregelen rond de NoorderIJplas en groen-gezonde activiteiten. Dit onderdeel van de subsidie bedraagt €2 miljoen. Voor de pijler <i>Ontplooiingskansen</i> verstrekt de provincie €750.000,- subsidie voor het aanschaffen van instrumenten en materialen voor de ZaanCampus (inmiddels 'Techlands') om goed technisch onderwijs te kunnen geven gericht op voedselproductie en - distributie. De focus op voedselproductie en - distributie is later op basis van de behoefte in de praktijk verlaten en verbreed naar technisch onderwijs voor de maakindustrie. De provincie neemt niet deel aan de pijler <i>Ondermijning en sociale ontwricting</i> van de Regiodeal. Overige betrokkenen bij subsidie: (bv. andere financiers): Het Rijk heeft € 7,5 miljoen gereserveerd voor de Regiodeal ZaanIJ, uitgaande van cofinanciering waarbij de Regio ook 7,5 miljoen inbrengt. De gemeenten Zaanstad en Amsterdam dragen ook financieel bij vanuit de regio. De gemeente Oostzaan draagt niet financieel bij, maar is betrokken vanwege de rol als schakel tussen stad en landelijk gebied.

2.2 Regio Deal ZaanIJ

2.2.1 Geschiedenis en context

In de Regio Deals werken Rijk en regio samen aan een betere woon- en leefomgeving voor bewoners en ondernemers in de regio. In de periode 2018 tot en met 2022 investeerde het Rijk in totaal € 950 miljoen voor de maatregelen. De regio's verdubbelen dat bedrag. In de periode 2018-2022 was een bijdrage van private partijen vanuit de regio niet mogelijk. In de nieuwe periode 2022-2025 kan het bedrijfsleven ook financieel bijdragen aan Regio Deals.

Het doel van de Regio Deals is om de brede welvaart in Nederland te versterken. Er wordt daarbij gekozen voor een insteek via regio's omdat daar veel maatschappelijke opgaven

samenkomen. Brede Welvaart gaat naast economische groei onder andere over gezondheid, welbevinden, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau en vertrouwen in politiek en bestuur.

Brede Welvaart

Het concept van Brede Welvaart wordt steeds vaker door beleidsmakers op verschillende niveaus gebruikt. De drie planbureaus (PBL, SCP en CBP) definiëren Brede Welvaart als ‘alles wat mensen van waarde vinden’. Een complex begrip dus, dat naast materiële welvaart ook gaat over gezondheid, sociale cohesie, milieu, persoonlijke ontplooiing en veiligheid. Het Rijk heeft ervoor gekozen om dit concept als onderlegger te gebruiken voor de Regio Deals. In de voorstellen voor Regio Deals moet worden beschreven hoe de verschillende projecten bijdragen aan de Brede Welvaart in de regio. Het idee achter Brede Welvaart als concept is dat economische, ecologische en sociale kwaliteit voor een belangrijk deel het welzijn van de inwoners in de regio bepalen. Door het gebruik van het concept Brede Welvaart wordt ook geborgd dat de opgave in de regio meervoudig van aard is.

Het Rijk wil met de Regio Deals de eigen kracht van een gebied benutten en vanuit partnerschap van regionale partijen en de Rijksoverheid deze kracht versterken. De intentie van de Regio Deals is om in een specifieke regio op een passende manier het verschil te maken voor de inwoners, het bedrijfsleven en de leefomgeving, en een impuls te geven aan het integraal aanpakken van meervoudige vraagstukken in de regio. De deals spelen in op knelpunten in een regio, waarbij de regio zelf de voorstellen van wat ze willen aanpakken (dus als knelpunt beschouwen) aandraagt. Het ministerie van LNV heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gevraagd om een onderzoeksprogramma op te zetten ter ondersteuning van het Regiodealbeleid. Het PBL-onderzoeksprogramma heeft tot doel kennis te ontwikkelen, te verdiepen en te ontsluiten om zo te komen tot nader inzicht in wat waar werkt om de brede welvaart in de regio te verbeteren (zie bijlage 2 voor nadere informatie hierover).

De eerste tranche van Regio Deals is opgenomen in het regeerakkoord 2017. Inmiddels hebben een 2e en 3e tranche plaatsgevonden. Als onderdeel van het regeerakkoord 2022 wordt momenteel een 4^e tranche uitgewerkt. De Regio Deal ZaanIJ maakt onderdeel uit van de 2e tranche.

2.2.2 Doelen van de Regio Deal

De Regio Deal ZaanIJ is een afspraak tussen de Rijksoverheid, de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam (Noord), Zaanstad en Oostzaan. In deze afspraak werken Rijk en regio aan meer werk, beter onderwijs en een natuurinclusieve en veilige leefomgeving in de regio ZaanIJ. Het Rijk en de regio investeren hiervoor samen € 15 miljoen. De deal richt zich op betere scholing, veiligheid, meer werk en een groene gezonde en veilige leefomgeving in vier wijken in Zaanstad en Amsterdam die meer dan gemiddeld te maken hebben met slechte gezondheid, werkloosheid, leerachterstanden, criminaliteit waardoor bewoners zich onveilig voelen in hun wijk en knelpunten in de bereikbaarheid van het gebied. Het gaat om de wijken Poelenburg en Peldersveld in Zaandam en de wijken Tuindorp-Oostzaan en Molenwijk in Amsterdam-Noord.

Volgens het Convenant voor de Regio-Deal tussen Rijk en regio heeft de Regio Deal ZaanIJ twee doelen, die in het convenant als volgt zijn verwoord:

Doel 1: De balans en de verbinding tussen het stedelijk en het landelijk gebied:

Partijen werken aan een toekomstbestendige fysieke omgeving, waarbij het metropolitane landschap voldoende toegang geeft tot de mogelijkheid van groene recreatie in ZaanIJ. De verbinding tussen stedelijk en landelijk gebied wordt verbeterd en een gezonde leefomgeving voor de huidige en toekomstige inwoners gecreëerd, waarbij een “groen-blauw” dooraderde en natuurinclusief ingerichte regio het uitgangspunt is.

Doel 2: De aansluiting van bestaande wijken op de regionale dynamiek van de transformatiegebieden:

Partijen werken aan de grote sociaaleconomische en sociaal-fysieke opgaven in de vier wijken en aan de verbinding van deze wijken met de dynamiek van de transformatielocaties en stadscentra (de ongedeelde wijk). Verbetering van het perspectief van de huidige bewoners van de Vier Wijken via maatschappelijke participatie, onderwijs en werk en het tegengaan van ondermijnende activiteiten is hierbij van groot belang.

De hierboven genoemde doelen van de Regio Deal zijn in het convenant voor de deal geconcretiseerd op twee niveaus:

- *Op het niveau van verandering in de maatschappij (impact).* Om deze verandering te meten wordt gebruik gemaakt van (al bestaande) indicatoren op het gebied van leefbaarheid van de wijken, ervaren gezondheid, veiligheid, onderwijsachterstanden (peuter/primair onderwijs) en percentage bijstandsgerechtigden. Zie bijlage 3 voor de waarde van deze indicatoren bij aanvang van de Regio Deal en de ambitie voor verbetering hierin. Zowel het Rijk als de regiopartners zijn zich ervan bewust dat de gebruikte indicatoren pas op lange termijn verandering laten zien. Zij passen daarmee niet helemaal bij de looptijd van de Regio Deal, die enkele jaren bedraagt. Daarnaast geldt dat de genoemde indicatoren van veel verschillende factoren afhankelijk zijn, zodat het niet goed mogelijk zal zijn om vast te stellen wat de bijdrage van de activiteiten binnen de Regio Deal is aan eventuele veranderingen. Met het oog op deze beperkingen worden deze indicatoren dan ook niet gebruikt als sturingsindicatoren voor eventueel bijstellen van de Regio Deal.
In aanvulling op genoemde indicatoren wordt een verhoging van het rapportcijfer nagestreefd voor de totaalindruk van de Noorder IJplas. Dit rapportcijfer is bepaald op basis van het Grote Groenonderzoek 2018 van gemeente Amsterdam. In 2018 bedroeg deze waarde 7,3. De ambitie voor 2023 is een waardering van 7,5.
- *Op het niveau van concrete resultaten of prestaties (output).* Bijlage 3 geeft een volledig overzicht van de afgesproken prestaties. Deze prestaties zijn ondergebracht in 3 pijlers: Leefkwaliteit en groen, Ontplooiingskansen en Ondermijning (zie verder paragraaf 2.2.3, pijler 3 wordt in deze evaluatie niet meegenomen omdat de provincie hier niet aan deelneemt). Voor de provinciale subsidie zijn de volgende genoemde prestaties relevant:
 - Pijler 1. Leefkwaliteit en groen:
 - Realisatie in de periode 2020 – 2022 van minimaal drie projecten/activiteiten per jaar, gericht op (gezond) bewegen, ontmoeten en ontspannen in het groen.
 - Formulering van de gezamenlijke lange termijn ontwerpopgave van het gebied om de (natuurinclusieve) verbinding te maken tussen de drie

gemeenten, de vier wijken en de verstedelijkingsopgave en tussen de stad en het landelijk gebied. Een pakket maatregelen is geïnventariseerd en minimaal drie maatregelen zijn uitgevoerd.

- Pijler 2 Ontplooiingskansen: Ondersteuning van de ZaanCampus, gericht op de maakindustrie ten noorden van het IJ en realisatie van de Zaan-campus als onderwijslocatie.

2.2.3 Aanpak van de Regio Deal via drie pijlers

De doelen van de Regio Deal worden aangepakt via de eerder beschreven drie pijlers, die gaandeweg steeds meer zijn ingevuld. Elke pijler kent zijn eigen trekker en werkwijze.

Pijler 1, Leefkwaliteit en groen: Concreet omvat deze pijler drie onderdelen:

- **Programma Groen en Sociaal**
Dit programma richt zich op het uitvoeren van projecten op het snijvlak van groen, sociaal en gezondheid in de wijken Poelenburg, Peldersveld, Tuindorp Oostzaan en de Molenwijk. De projecten komen voort uit initiatieven die zijn opgehaald via netwerken in de wijken en die passen in de lijn van de Regio Deal.
- **Dam-tot-dam Fietsverbinding**
De gemeenten Zaanstad en Amsterdam realiseren een fietsverbinding (inclusief brug) tussen de twee gemeenten. Dat vindt plaats langs de zuidkant van de Noorder IJplas. De Regio Deal ZaanIJ levert een bijdrage om deze fietsverbinding natuurinclusief aan te leggen en verblijfsplekken aan te leggen.
- **Ontwerpend onderzoek voor Noorder IJplas.**
Ontwerpend Onderzoeken hoe de regio beter verbonden kan worden op een manier die inwoners ertoe aanzet meer en langer in het groen te verblijven. Het moet leiden tot drie praktische maatregelen. De natuurinclusieve aanleg van het Dam-tot-dam-fietspad is één van deze maatregelen. Randvoorwaarde voor deze activiteit is het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJplas.

Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJplas

De Noorder IJplas ligt tussen Amsterdam, Zaanstad en Oostzaan in. Ten noorden van het IJ, aan de noordwestkant van de Coentunnel. In de komende jaren ontwikkelt de gemeente Amsterdam de Noorder IJplas stapsgewijs tot een stadspark. Een park dat de verbindende schakel vormt tussen de wijken van Amsterdam, Zaanstad en Oostzaan. Tijdens een 5-tal participatiebijeenkomsten is nagedacht over de beleving van het open water, natuurbehoud, toegankelijke entrees en een fietsverbinding. Deze punten zijn verwerkt in het ontwerp Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJplas. Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJplas is het kader waarbinnen ontwikkelingen vanuit de Regio Deal (i.c. de fietsverbinding en de drie maatregelen die voort komen uit het ontwerpend onderzoek) plaatsvinden. Dit Toetsingskader is in februari 2021 gereed gekomen.

De uitvoering van deze pijler wordt gecoördineerd door de gemeente Amsterdam. Deze heeft hiervoor een externe projectenmanager/coördinator aangesteld. Deze stuurt een kernteam aan en organiseert maandelijks overleg van de werkgroep Pijler 1. In deze werkgroep worden de drie onderdelen van de pijler gezamenlijk besproken, zodat een meer integraal resultaat ontstaat. De provincie is lid van deze werkgroep.

Pijler 2, Ontplooiingskansen: Deze pijler omvat vier programma's met meerdere projecten. De provinciale bijdrage heeft betrekking op het programma 'Leren, werken en ondernemen in wijk en regio'. Hieronder vallen de projecten: Banenplan ZaanIJ, Techgrounds, ZaanCampus, Broedplaatsen en House of skills. De uitvoering van deze pijler wordt gecoördineerd door de gemeente Zaanstad.

De financiële en inhoudelijke bijdrage van de provincie aan deze pijler richt zich uitsluitend op het project ZaanCampus, inmiddels omgedoopt tot Techlands. Techlands is een techniek-brede samenwerking tussen opleiders, bedrijven en overheid in en rond Zaanstreek-Waterland. Techlands heeft een breed aanbod van technische opleidingen en cursussen, o.a. via het Regio College en opleidingsbedrijven als Tetricx (metaal) en Installatiewerk NH.

Pijler 3, Ondermijning en sociale ontwrichting: Ook deze pijler omvat meerdere projecten, op de thema's fraudebestrijding (woon-, belasting- en uitkeringsfraude), verkeersveiligheid/asociaal parkeer- en rijgedrag, handel in verdovende middelen en huiselijk geweld en kindermishandeling. De uitvoering van deze pijler wordt gecoördineerd door de gemeente Zaanstad. De provincie is niet betrokken bij deze pijler. In deze evaluatie wordt dan ook verder niet op deze pijler ingegaan.

2.2.5 Organisatie van de Regio Deal

De aansturing van de uitvoering van de drie pijlers vindt plaats door een directeurenoverleg, dat ongeveer eens per twee maanden bij elkaar komt. In dit directeurenoverleg hebben naast de directeuren van betrokken onderdelen van de provincie en de gemeenten Zaanstad en Amsterdam, ook uitvoerders van de drie pijlers zitting, waardoor de lijnen kort zijn. Vanuit de uitvoeringsteams voor de drie pijlers worden concrete knelpunten aan het directeurenoverleg voorgelegd en de directeuren helpen om deze op te lossen en in goede banen te leiden. In de interviews wordt tevens genoemd dat de directeuren de uitvoerders scherp houden op de doelen. Daarnaast geeft het directeurenoverleg feedback op de jaarlijkse voortgangsrapportage aan het Rijk, die door de uitvoerende partijen wordt opgesteld onder leiding van de gemeente Zaanstad.

Elk jaar vindt overleg plaats tussen de regionale partners en het rijk. Daarnaast is er elke drie weken overleg met het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De gemeente Zaanstad is naast 'kassier' ook trekker van de deal namens de regio.

De Regio Deal loopt tot half 2023. De partijen in de Regio Deal ZaanIJ hebben in het Rijk Regio Overleg aangegeven graag te willen verlengen, omdat een aantal afspraken nog niet uitgevoerd zijn. Er is verlenging aangevraagd tot 31 december 2025. Dit is een verlenging zonder extra middelen, maar vooral bedoeld om de prestaties die in de Regio Deal 2019-2023 zijn opgenomen, te kunnen borgen. Het proces voor het formaliseren van deze verlenging loopt nog. Dat proces zal ook worden benut om een door het Rijk formeel getekende Regio Deal te borgen (ondertekening door het Rijk heeft tot op heden nog niet plaatsgevonden). Naast dit proces voor verlenging van de huidige deal loopt inmiddels ook een aanvraag voor een nieuwe Regio Deal ZaanIJ.

2.2.4 Monitoring van de Regio Deal

Centraal in de monitoring van de Regio Deal staat de jaarlijkse rapportage van de regio aan het Rijk. De jaarlijkse rapportage aan het Rijk bevat (volgens artikel 7 van het convenant) informatie over:

- De programmatische aanpak van de drie pijlers
- De voortgang van het doelbereik in relatie tot de beoogde resultaten
- De financiële realisatie van de uitvoering van de Regio Deal ZaanIJ op het niveau van de genoemde pijlers.

De voortgangsrapportage wordt in concept besproken in het Rijk-Regio-overleg.

De monitoring van de Regio Deal vindt plaats op de twee niveaus waarop de doelen zijn geformuleerd: op het niveau van impact en op het niveau van output (zie paragraaf 2.2.2). De indicatoren op het niveau van impact zijn bepaald in overleg met het Rijk en richten zich op de lange termijn. Deze indicatoren worden jaarlijks geüpdatet en meegenomen in de jaarrapportage aan het Rijk.

De outputindicatoren geven inzicht in de realisatie van de uit te voeren projecten. De monitoring hiervan is onderdeel van de monitoring van de brede programmatische aanpak om de deelnemende gebieden te versterken⁴. Deze aanpak kent een programma-organisatie met een overlegstructuur en regelmatige uitwisseling. De voortgang van alle actiepunten uit pijler 2 en 3 wordt hierin elke 2 weken mondeling besproken. De resultaten van pijler 1, die getrokken wordt door Amsterdam Noord, worden ingebracht via een tweewekelijks overleg tussen de gemeente Zaanstad en de projectenmanager van pijler 1. De jaarlijkse voortgangsrapportage aan het Rijk bevat een schriftelijk overzicht van alle voortgangresultaten.

2.3 Context subsidieverlening

De subsidie voor de Regio Deal past in het Coalitieakkoord 2019-2023 op de onderdelen “Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid”, “Leefbaarheid en economie” en “Vitaal Landelijk Gebied”. De inhoud van de Regio Deal sluit aan bij de volgende beleidskaders die ten tijde van het verstrekken van de subsidie van toepassing waren. Sommige beleidskaders zijn inmiddels geactualiseerd en doorontwikkeld. We richten ons hier in de beschrijving en toetsing vooral op de kaders die golden bij het verstrekken van de subsidie.

Omgevingsvisie NH2050

Op hoofdlijnen sluit de Regio Deal ZaanIJ aan bij de integrale beweging “Metropool in ontwikkeling” van de Omgevingsvisie NH2050. Het gaat om de uitwerking van de gewenste binnenstedelijke verstedelijkingsopgave en het vinden van de juiste balans met het Metropolitane landschap, inclusief een groene gezonde klimaatadaptieve stad. De activiteiten binnen de Regio Deal gericht op de transformatie van de Noorder IJplas naar een stadspark, inclusief het natuurinclusief ingerichte fietspad, sluiten hierbij aan.

Groen Kapitaal

Op 9 februari 2016 heeft GS de aanpak Groen Kapitaal vastgesteld (770209/770629 Uitgebreide toelichting op de aanpak Groen kapitaal voor PS). De Achtergrondnota Groen Kapitaal (770209/770637) bevat de onderbouwing voor deze aanpak. De aanpak Groen Kapitaal richt zich op het verbeteren van de biodiversiteit buiten natuurgebieden. De provincie werkt hierbij samen met partners om de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied te verbeteren. Daarbij stimuleert de provincie o.a. kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeeld en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Via een

⁴ PACT Poelenburg-Peldersveld in Zaanstad en Aanpak Noor in Amsterdam Noord.

digitaal netwerkplatform voor initiatieven die de biodiversiteit stimuleren bouwt de provincie in het kader van Groen Kapitaal aan een netwerk waar partijen kennis delen, elkaar inspireren en stimuleren. De aanpak Groen Kapitaal is eind 2020 opgenomen in het Masterplan Biodiversiteit⁵, onder de ambitie 'Bieden van handelingsperspectieven voor natuurinclusief ontwikkelen' ten behoeve van biodiversiteit in bebouwd gebied.

De aanpak Groen Kapitaal gaat uit van vier beleidssporen. Het beleidsspoor 'provincie als groene koploper' omvat acties die de provincie zelf kan uitvoeren, omdat het haar eigen areaal betreft. De andere drie sporen betreffen het werkkterrein van andere partijen en deze acties kunnen dus uitsluitend in samenwerking met maatschappelijke partners worden uitgevoerd. De infographic in figuur 1 vat de aanpak Groen Kapitaal samen.

De doelen van de aanpak Groen Kapitaal zijn indicatief geformuleerd, als 'stip op de horizon'. Het is grotendeels een netwerkaanpak, waarin de provincie probeert samen met partners kansen die zich voordoen te benutten en te faciliteren. Daarnaast heeft de aanpak ook kenmerken van de responsieve overheid, waarin de overheid reageert op initiatieven in de samenleving die aansluiten bij haar eigen doelen en deze met gerichte actie ondersteunt en versterkt. Het handelen als 'responsieve overheid' vraagt ook een aansluiten bij de dynamiek die er op een moment in de samenleving is. De activiteiten in het kader van pijler 1 van de Regio Deal sluiten vooral aan bij het spoor Groene gezonde leefomgeving.

⁵ Vastgesteld in GS 15 december 2020

GRÖEN KAPITAAL

Groen is belangrijk. Het houdt onze steden aantrekkelijk, is nodig voor duurzame landbouw en helpt ons droge voeten te houden. De provincie wil het duurzaam gebruik van Groen Kapitaal stimuleren op vier thema's. Dat leidt tot een aantrekkelijk, biodivers en duurzaam Noord-Holland.

Wij noemen dit het Klavertje Vier van Groen Kapitaal.



Het Klavertje Vier van Groen Kapitaal

HET GOEDE VOORBEELD GEVEN



PROVINCIE ALS GROENE KOPLOPER

- Bermen als infrastructuur
- Bermen voor luchtkwaliteit
- Groen grondgebied



UITVOEREN



- Ecologisch bermbeheer
- Ontsnippen van wegen
- Verkennen grassap als strooizout

ANDEREN FACILITEREN



STERK GROEN/BLAUW NETWERK

- Schoon water en biodiversiteit dijkten als basis.
- Groen om water vast te houden.



SAMENWERKEN



- Provinciale vaarwegen en oevers vergroenen
- Samenwerking met waterschappen
- Kansen regionale kringen



DUURZAME GROENE ECONOMIE

- Duurzame landbouw
- Groene bedrijfsterrinen
- Groene innovatie



AANJAGEN



- Pilots natuur-inclusieve landbouw
- Vergroening bedrijventerrein
- Tijdelijke natuur stimuleren



GROENE GEZONDE LEEFOMGEEVING

- Groene wijken
- Schone lucht, rust en ruimte
- Goed bezochte natuurgebieden



AANJAGEN



- Kennis delen
- Inspirerende voorbeelden en onderzoek
- Betrekken bij groen

NATUURGEBIEDEN ALS BASIS

Figuur 1: Samenvatting beleid Groen Kapitaal februari 2016

Strategisch beleidskader Economie/Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019

Het Strategisch Beleidskader Economie bevat de hoofdlijnen van het economisch beleid en geeft de gewenste richting van de economie voor de middellange termijn. Het hoofddoel van het economisch beleid is als volgt verwoord: *Wij maken ons sterk voor welvaart en welzijn in Noord-Holland door een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie*. Dit is vertaald naar drie strategische doelen: duurzaam, vernieuwend en ondernemend. De strategische doelen zijn verder uitgewerkt op tactisch niveau in de Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019 en de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019. Voor deze evaluatie is de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt relevant in verband met de provinciale bijdrage aan Techlands in het kader van pijler 2.

Het Strategisch Beleidskader Economie geeft aan de stand van zaken van 'welvaart en welzijn' periodiek in beeld te willen brengen, in de vorm van een 'barometer welvaart en welzijn'. De bijbehorende indicatoren zijn uitgewerkt in de uitvoeringsagenda's.

Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019

De Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019 maakt onderdeel uit van het Strategisch Beleidskader Economie. Voldoende en goed opgeleide werknemers zijn een belangrijke randvoorwaarde voor een functionerende regionale economie. Een goede aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs is daarvoor van groot belang. Niet alleen om nieuwe toestroom op de arbeidsmarkt zo praktijkgericht mogelijk op te leiden, maar ook om de kennis en vaardigheden van de overige beroepsbevolking op concurrerend niveau te houden. Het strategisch doel is van de uitvoeringsagenda is: *"Naar een veerkrachtige arbeidsmarkt voor Noord-Holland"*. De operationele doelen zijn:

- Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs
- Versnellen overgang van werk naar werk
- Bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt.

Dit is verder uitgewerkt in een doelenboom (zie figuur 2).

De Uitvoeringsagenda geeft per doel een onderliggende analyse van de problematiek, de visie en rol/inzet van de provincie en anderen en de beoogde effecten aan. Een belangrijk aandachtspunt van de provincie is het vervullen van een verbindende rol tussen de partijen die primair verantwoordelijk zijn voor de regionale arbeidsmarkt: bedrijven, onderwijsinstellingen en gemeenten, bijvoorbeeld via het stimuleren van campusstructuren. De focus ligt hierbij op de technieksector. De provinciale bijdrage aan Techlands sluit hierop aan. De campusaanpak heeft zichzelf inmiddels bewezen en wordt in meerdere provincies toegepast.



Figuur 2: Doelenboom arbeidsmarkt beleid. Bron: Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019

3 Beoordeling robuustheid onderbouwing en voortgang

1. *Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?*

Antwoord: Deels.

De Regio Deal is breed van opzet en raakt aan meerdere beleidsvelden:

- De Omgevingsvisie is uitgewerkt in ontwikkelrichtingen in plaats van concreet uitgewerkte beleidsdoelen en specifieke acties. Dit is in lijn met de aard van een dergelijk visiedocument.
- Het beleid voor Groen Kapitaal is moeilijk op robuustheid te beoordelen, omdat deze beoordeling vooral is toegesneden op de rol van presterende overheid. Bij Groen Kapitaal heeft de provincie een rol als samenwerkende of responsieve overheid. Hierbij is het beleid voornamelijk stimulerend en faciliterend van aard en speelt men in op de dynamiek in de samenwerking met andere partners en in de samenleving. De manier waarop het realiseren van voorbeelden bijdraagt aan de gewenste bredere verandering wordt wel uitgewerkt, maar kan meer zichtbaar worden gemaakt.
- Het beleidsveld Economie en Arbeidsmarkt is scherp en consistent uitgewerkt.

Toelichting:

Omgevingsvisie NH2050/Beweging 'Metropool in ontwikkeling'

De omgevingsvisie is geen beleidskader, maar een visie waarin verschillende doelen in termen van *ontwikkelrichtingen*. Beleid en activiteiten van de provincie moeten bijdragen aan die richting, maar de visie is niet in specifieke acties uitgewerkt. In de visie is aangegeven (hoofdstuk 'van visie naar uitvoering') dat de visie een meer specifieke uitwerking zal krijgen via regioagenda's. De in de omgevingsvisie geschetste beweging 'Metropool in ontwikkeling' is inmiddels verder ontwikkeld en vastgelegd in het Verstedelijkingsconcept 2050 van de MRA en de Rijksoverheid van 3 november 2021. De Regio Deal is parallel aan dit beleidsdocument ontwikkeld en sluit er dan ook goed bij aan (zie paragraaf 2.3 en bijlage 4). Het Verstedelijkingsconcept MRA is in de NOVEX-aanpak te beschouwen als Ontwikkelperspectief en is dus ook nog een document op visieniveau. Op dit moment wordt op basis hiervan gewerkt aan een meer concrete Uitvoeringsagenda MRA.

Groen Kapitaal

Het beleid voor Groen Kapitaal kent geen expliciet uitgewerkte opbouw in termen van strategische, tactische en operationele doelen. Het strategische doel is in algemene termen geformuleerd: 'verbetering van de biodiversiteit buiten natuurgebieden', maar het is niet gedefinieerd in welke mate verbetering op zou moeten treden als direct gevolg van de activiteiten voor Groen Kapitaal. Dat is gezien de complexiteit van dit doel, de vele factoren die erop van invloed zijn en de lange tijd die verbetering van biodiversiteit kan vergen ook niet mogelijk. De aanpak Groen Kapitaal staat niet op zichzelf. Voor het stimuleren van biodiversiteit buiten natuurgebieden is er ook een verband met de transitie naar een natuurinclusieve landbouw (Voedselvisie). Wat betreft groen in de stedelijke omgeving is er een verband met het beleid voor klimaatadaptatie in de gebouwde omgeving (tegengaan hittestress en wateroverlast).

Een tweede doel van de aanpak Groen Kapitaal is om meer verbinding en bewustzijn over het belang van 'groen kapitaal' bij de diverse maatschappelijke velden te creëren. Dit komt tot uitdrukking in de manier waarop het beleid wordt uitgevoerd: sterk gericht op netwerken en het inspelen op en ondersteunen van initiatieven voor 'natuurcombinaties' vanuit de samenwerkingspartners en van initiatieven vanuit de samenleving die aansluiten bij de provinciale doelen. De provincie handelt in dit beleid in de rol van samenwerkende of responsieve overheid. Het is daarmee een aanpak die meebeweegt met initiatieven en beweging bij andere partijen en de samenleving.

De vier sporen die binnen de aanpak worden gehanteerd geven een richting voor de activiteiten aan ('sterk groen/blauw netwerk', 'duurzame groene economie'), maar de aanpak pretendeert niet een dekkend pakket aan activiteiten te bieden waarmee de doelen van de vier sporen in een specifieke mate op een specifieke termijn gerealiseerd worden. Het gaat vooral om het creëren van voorbeelden van groene innovatieve en groene sociale projecten die tot inspiratie kunnen dienen voor een bredere verandering. Maar hoe de experimenten en projecten die worden uitgevoerd moeten bijdragen aan deze verandering, door bijvoorbeeld verdieping, verbreding of opschaling ervan, is niet zichtbaar. Uit gesprekken met de betrokken beleidsmedewerker blijkt dat hier bij de uitwerking en opvolging van initiatieven wel over wordt nagedacht, maar dit is niet expliciet uitgewerkt.

Economie en arbeidsmarkt

De beleidskaders voor economie en arbeidsmarkt zijn gelaagd opgebouwd met strategische, tactische en operationele doelen. De activiteiten binnen pijler 2 van de Regio Deal sluiten aan bij het thema arbeidsmarkt en onderwijs. De beleidsstukken geven een scherp en consistent overzicht van de activiteiten in de periode 2016-2019 en de gewenste output en maatschappelijke effecten. Er wordt gebruik gemaakt van een goed uitgewerkte doelenboom, die rekening houdt met de specifieke rol van de provincie. De beleidskaders voor economie en arbeidsmarkt zijn daarmee voldoende scherp en consistent geformuleerd.

2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?

Antwoord: Nog niet bekend.

Toelichting: Er is €2.750.000,- subsidie verleend, waarvan €2 miljoen voor het verbeteren van de leefkwaliteit en het bevorderen van de groene stedelijke omgeving door middel van inrichtingsmaatregelen rond de Noorder IJplas en groen-gezonde activiteiten en €750.000 voor leermiddelen (machines, installaties) voor Techlands. Op dit moment is nog geen eindrapportage voor de subsidie ingediend met een verantwoording van de uitgaven, zodat niet kan worden beoordeeld of de werkelijke kosten afwijken van de begroting. Wel geeft de jaarlijkse voortgangsrapportage van de regio aan het rijk inzicht in de voorgenomen en gerealiseerde bestedingen.

Pijler 1, Leefkwaliteit en groen:

Voor het programma Groen en Sociaal was van het totale budget van € 1.000.000,-. Hiervan was eind 2021 € 106.000,- besteed aan de uitvoering van door de werkgroep geselecteerde initiatieven. Dit is minder dan de €200.000,- die in het bestedingsplan was voorzien. Dit heeft vooral te maken met een vertraagde opstart van initiatieven als gevolg van de coronacrisis. De

verwachting is dat op termijn het overige deel van het budget besteed wordt aan reeds toegekende initiatieven en initiatieven die op dit moment nog nader uitgewerkt worden.

Voor het project Noorder IJplas is volgens de jaarrapportage van november 2021 nog geen budget besteed. Omdat in dit project sprake is van veel participatieve activiteiten, heeft ook dit vertraging opgelopen door de coronacrisis. Inmiddels is de uitvoering van het project gestart. De verwachting is dat het beschikbare budget in 2022 en 2023 zal worden uitgegeven. Naar verwachting deels aan de inzet van externe ondersteuning voor het ontwerpend onderzoek en voor de realisatie van de drie fysieke ingrepen.

De provinciale subsidie voor pijler 1 wordt deels ingezet voor de financiering van een natuurinclusieve landschappelijke inpassing van en realisering van groene ontmoetingsplekken langs het Dam-tot-dam fietspad. Dit vormt één van de drie fysieke ingrepen die voor de Noorder IJplas gerealiseerd worden. De gelden voor het fietspad zullen worden besteed bij de afronding van de aanbesteding van het fietspad. De aanleg van het fietspad moet nog starten. De kosten voor de aanleg van het fietspad blijken inmiddels twee maal zo hoog geraamd te worden dan oorspronkelijk begroot. Door stijging van bouwkosten, onvoorziene bodemsaneringskosten, en hoger uitvallende risico-opslag voor de brug zijn de kosten verdubbeld van 9 naar 18 miljoen. Hiervoor wordt op dit moment nog een oplossing gezocht.

Pijler 2, Ontplooiingskansen:

De subsidiemiddelen voor de leermiddelen (machines, installaties) voor Techlands zijn volgens de voortgangsrapportage van eind 2021 nog niet besteed. De verwachting is dat deze middelen voor het einde van 2022 conform begroting besteed zullen zijn. Met de kanttekening dat dit door vertragingen bij de levering van machines/installaties nog iets kan uitlopen.

3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?

Antwoord: Deels

Toelichting: De looptijd van de Regio Deal is nog niet voorbij, dus veel projecten zijn nog in uitvoering. In het onderstaande is de voortgang weergegeven zoals die is weergegeven in de voortgangsrapportage van de Regio Deal van november 2021, aangevuld met meer actuele bevindingen uit de interviews. Eind 2022 wordt een nieuwe voortgangsrapportage verwacht.

Pijler Leefkwaliteit en groen

1. *Programma Groen en Sociaal:* Dit programma is sinds juli 2020 in uitvoering en loopt inmiddels op schema. Er is een externe programma-manager aangesteld die zorgt voor een actieve programmatische aanpak. In deze aanpak wordt gewerkt vanuit lokale initiatieven uit de wijken Poelenburg, Peldersveld, Tuindorp Oostzaan en de Molenwijk. Een werkgroep waarin alle betrokken partijen vertegenwoordigd zijn beoordeelt of een initiatief in lijn is met de Regio Deal. Concreet betekent dit dat een initiatief moet bijdragen aan een verbetering van de leefomgevingskwaliteit en gezondheid en gedragen moet zijn in de buurt. Daarnaast moet de werking van het initiatief onderbouwd zijn, waarbij het voldoende is als die werking aannemelijk kan worden gemaakt. Er zijn vijftien initiatieven door de werkgroep goedgekeurd (zie kader). Inmiddels zijn zes initiatieven uitgevoerd. Het gaat om het vergroenen van schoolpleinen en het curriculum (o.a. Krijtmolen, Twiske, Kleurenpracht), aanleggen van Voedselbosjes (Tuindorp Oostzaan en Krijtmolen) en de wandelroute 'Rondje Molenwijk'. Ook activiteiten voor Gezond natuurwandelen en 'Tegels er uit, Groen er in' zijn al gestart. De overige initiatieven worden de komende tijd uitgevoerd. Daarnaast worden in

2022 en 2023 twee zogenaamde icoonprojecten uitgevoerd: Diereneiland in Amsterdam-Noord en Waterspelen in Zaanstad.

Initiatieven die zijn goedgekeurd door de werkgroep van het programma Groen en Sociaal

<i>Jaar</i>	<i>Naam initiatief</i>
<i>2020</i>	<i>1. Groen Kapitaal voor je buurt</i> <i>2. Rondje Molenwijk</i> <i>3. Voedselbosje Krijtmolen</i> <i>4. Voedselbosje Tuindorp Oostzaan</i> <i>5. Educatieve route Kleurenpracht (school)</i> <i>6. Vergroening obb Krijtmolen (school)</i> <i>7. Vergroening obb Twiske (school)</i>
<i>2021</i>	<i>8. Vergroeningscoach ZNMC</i> <i>9. Tegels er uit, Groen er in</i> <i>10. Gezond Natuurwandelen Poelenburg en Peldersveld</i> <i>11. Vergroening Tijstroom (school)</i> <i>12. Vergroening Kleurenpracht (school)</i> <i>13. Vergroening Paus Joannes (school)</i> <i>14. Vergroening De Windroos (school)</i> <i>15. Vergroening Tamarinde (school)</i>

2. *Dam-tot-dam fietsverbinding:* De natuurinclusieve aanleg van de fietsverbinding heeft nog niet plaatsgevonden. Het project bevindt zich nog in de planfase. Er zijn een 'Concept Beeldplan Fietsverbinding' en een begroting uitgewerkt.
3. *Ontwerpend Onderzoek:* De uitvoering van het ontwerpend onderzoek is in de loop van 2022 gestart. Er is een participatieve aanpak bepaald en er zijn twee bureaus ingehuurd voor de uitvoering. Een deel van de geplande verdiepende gesprekken met inwoners heeft inmiddels plaatsgevonden. In een eerste sessie voor ontwerpend onderzoek in oktober 2022 zijn de eerste resultaten van het bewonersonderzoek al meegenomen. De resultaten van deze sessie worden weer meegenomen in een volgende ronde met bewoners (haasje-over-principe).

Pijler 2: onderdeel ZaanCampus/Techlands: De subsidie voor de provincie was oorspronkelijk bestemd voor een bijdrage aan leermiddelen (machines/installaties) voor opleidingen op het gebied van voedselproductie en -distributie op een nog te realiseren nieuwbouwlocatie voor technisch onderwijs. Bij verdere uitwerking is gebleken dat de omvang van de opleiding gericht op voedselproductie beperkt is. Daarom is de inzet van de middelen verbreed naar technische opleidingen voor de maakindustrie. De van de Provincie ontvangen subsidiegelden zijn in december 2020 verstrekt aan twee partijen:

- €700.000,- aan het Centrum voor Technische BedrijfsOpleidingen (CTBO), voor de aanschaf van machines en leermiddelen op de beoogde nieuwbouwlocatie voor technisch onderwijs.
- €50.000,- aan de Food Process Tech Campus (FPTC) als cofinanciering voor onderwijsgebonden installaties op de beoogde nieuwbouwlocatie.

Het nieuwbouwtraject heeft ernstige vertraging opgelopen als gevolg van een door een belanghebbende aangespannen Raad van Stateprocedure. Als gevolg van de Raad van

Stateprocedure kan de beoogde nieuwbouw niet op korte termijn worden gerealiseerd. Om de maakopleidingen voor Zaanstad te behouden, is besloten deze als alternatief in te huizen op de locatie van het ROC RegioCollege in Zaandam. Over deze koerswijziging is overleg gevoerd met de Provincie, omdat dit van invloed is op de besteding van de middelen verbonden aan de Regio Deal ZaanIJ. De realisatie van deze inhuizing heeft inmiddels plaatsgevonden. Nog niet alle benodigde machines/installaties zijn geleverd door vertragingen in de productie daarvan.

4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?

Antwoord: Deels.

Toelichting:

Pijler 1, Leefkwaliteit en groen:

- In het programma Groen en Sociaal zijn concrete prestaties geleverd in de vorm van vergroende schoolpleinen, voedselbossen en een wandelroute.
- De aanleg van de Dam-tot-dam fietsverbinding is nog niet gestart, dus er is nog geen prestatie geleverd.
- Het ontwerpend onderzoek Noorder IJplas is nog in uitvoering.

Pijler 2, ZaanCampus/Techlands:

De beoogde prestatie, het onderbrengen van de technische bedrijfsopleidingen van CTBO/Tetrix en de Food Process Tech Campus (FPTC) in een nieuw te bouwen fysieke locatie, is niet gerealiseerd. Echter het bovenliggende doel om het technische onderwijs voor de regio te behouden is wel gerealiseerd, doordat men concrete afspraken heeft kunnen maken voor huisvesting in de bestaande ROC.

Een geïnterviewde merkt op dat door alle problemen rond de nieuwbouw en het daarvoor benodigde intensieve overleg, ook de beoogde samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheden via Techlands is versneld.

5. Sluiten de gesubsidieerde activiteiten en prestaties voldoende aan bij de beoogde provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: De gesubsidieerde activiteiten van de Regio Deal sluiten goed aan bij aan de provinciale doelen die volgen uit de Omgevingsvisie NH2050, het beleid voor Groen Kapitaal en het arbeidsmarktbeleid. Hieronder wordt de aansluiting voor de relevante beleidsvelden uitgewerkt.

Omgevingsvisie NH2050

De in de omgevingsvisie geschetste beweging 'Metropool in ontwikkeling' is verder ontwikkeld en vastgelegd in het Verstedelijkingsconcept 2050 van de MRA en de Rijksoverheid van 3 november 2021. De Regio Deal is parallel aan dit beleidsdocument ontwikkeld en sluit goed aan bij vier van de tien ambities die in het Verstedelijkingsconcept zijn geformuleerd. Deze vier ambities zijn aangegeven in bijlage 4. Het programma Groen en Sociaal draagt bij aan een gezonde leefomgeving, met meer groen direct in de buurt, en aan meer biodiversiteit in die buurt. Inwoners kunnen door het participatieve karakter van het ontwerpend onderzoek invloed uitoefenen op hun leefomgeving. De fysieke maatregelen die uit het ontwerp moeten voortkomen dragen bij aan meer mogelijkheden voor verblijf in het groen en dus een gezonde leefomgeving. De natuurinclusief ingerichte fietsverbinding Dam-tot-dam draagt bij aan een

groene en gezonde leefomgeving, het doorontwikkelen van het metropolitane landschap en het vergroten van de biodiversiteit. Daarnaast kunnen inwoners makkelijker en langs een aantrekkelijker route op de fiets van Zaanstad naar Amsterdam en vv. De oost-west verbinding tussen de steden wordt ermee versterkt.

Groen Kapitaal

Het programma Groen en Sociaal van de Regio Deal sluit goed aan bij het doel om biodiversiteit buiten natuurgebieden te verbeteren. Het programma heeft al geresulteerd in groenere schoolpleinen bij basisscholen en voedselbosjes. De sociale component van het programma sluit aan bij het doel om meer verbinding en bewustzijn over het belang van 'groen kapitaal' voor de diverse maatschappelijke velden te creëren. Concreet:

- krijgen basisschoolleerlingen in hun lespakket meer aandacht voor groen,
- komen zij meer met groen in contact door de groene schoolpleinen
- kunnen inwoners de voedselbosjes helpen aan te leggen en ook gebruiken
- kunnen inwoners een bewegwijzerde wandeling maken door het groen in de Molenwijk
- kunnen inwoners deelnemen aan gezond natuurwandelen

In de toekomst kunnen inwoners via aantrekkelijke plekken langs de Dam-tot-dam fietsroute elkaar ontmoeten of actief zijn in het groen en hebben ze meer mogelijkheden voor activiteiten in het groen rond de Noorder IJplas dankzij de resultaten van het ontwerpend onderzoek. Voor zaken als voedselbosjes, wandelroutes en het fietspad en groene verblijfplekken daarlangs geldt overigens dat de aanwezigheid ervan nog geen garantie is voor gebruik ervan door de beoogde doelgroepen. Doordat de inwoners betrokken zijn bij de initiatieven wordt de kans hierop echter wel vergroot.

Regionale economie en arbeidsmarkt

De subsidie voor de Zaan-campus/Techlands sluit aan bij de provinciale doelen om tot een betere afstemming tussen arbeidsmarkt en onderwijs te komen. Werkgevers in de Zaanstreek hadden aangegeven dat er weinig goed technisch onderwijs was in de Zaanstreek en dat de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheden beter moest. Ook de provinciale werkambassadeur had een gat tussen onderwijs en arbeidsmarkt geconstateerd. Het oorspronkelijke idee was een nieuwe campusachtige onderwijsinstelling, waar de bestaande opleidingen van CTBO/Tetrix en FPTC ondergebracht zouden worden. De provinciale subsidie is verstrekt aan deze opleidingen voor de aanschaf van de benodigde leermiddelen zoals machines, installaties. Toen de nieuwbouw op korte termijn niet door bleek te kunnen gaan, is door de interventie om de opleidingen bij het ROC te huisvesten een vrijwel zeker vertrek van de opleidingen uit Zaanstad en daarmee een 'gat' in de Techlands-samenwerking voorkomen. De activiteiten voor de Regio Deal hebben ook bijgedragen aan een versterking van de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en de gemeente.

6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: Eerder is geconstateerd dat de binnen de Regio Deal uitgevoerde projecten bijdragen aan diverse provinciale doelen. In de interviews is gevraagd of men dacht dat de binnen de Regio Deal uitgevoerde projecten ook uitgevoerd zouden zijn als de provincie niet met een subsidie aan de Regio Deal had bijgedragen. Alle geïnterviewden zijn van mening dat

zonder de provinciale deelname aan de Regio Deal met een subsidie de uitgevoerde projecten in pijler 1 niet, later of in een minder uitgebreide versie zouden hebben plaatsgevonden. Dit heeft deels te maken met het beschikbaar hebben van budget, maar ook met de manier waarop wordt samengewerkt in de Regio Deal (zie verder 4.2). Eén geïnterviewde merkt op dat de provinciale subsidie nodig was om beweging te houden in het proces van het sluiten van de Regio Deal zelf.

Voor pijler 2 geven betrokkenen aan dat zonder de steun en de middelen van de Provincie Noord-Holland de realisatie van de nieuwe techcampus niet mogelijk was geweest. Zonder de subsidie zou de verhuizing wel mogelijk zijn geweest, maar had men daarbij niet kunnen investeren in de gewenste moderne apparatuur. Daarmee zou de ambitie niet zijn gehaald om leerlingen, professionals en zij-instromers te voorzien in onderwijs met state-of-the-artfaciliteiten, -installaties en -machines gericht op onder andere de energietransitie, circulaire economie en smart industrie. Als concreet voorbeeld hiervan wordt de practicumopstelling voor Service en Onderhoud genoemd, die in samenwerking met de industrie is ontwikkeld en voorzien van Augmented Reality, om storingen op afstand te kunnen oplossen. *“Met deze toepassing loopt het onderwijsveld voorop, zodat MKB-bedrijven een kijkje kunnen nemen op de locatie of de toepassing ook niet voor hen bruikbaar is.”*

4 Het instrument Regio Deal

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

7. Is het instrument subsidie geschikt voor het cofinancieren van een Regio Deal?
8. Hoe draagt het instrument Regio Deal bij aan het realiseren van onze inhoudelijke provinciale doelstellingen in de regio?
9. Wat is het effect van de Regio Deal voor onze procesdoelen, zoals samenwerking en integraliteit, in de regio?
10. Als de keus wordt gemaakt om in de nieuwe tranche die het kabinet beschikbaar stelt weer een Regio Deal aan te vragen, welke lessen zouden dan meegenomen moeten worden?

4.1 *Is het instrument subsidie geschikt voor het cofinancieren van een Regio Deal?*

Antwoord: Ja, het instrument subsidie is op zich geschikt voor het cofinancieren van een Regio Deal. Er zijn echter nog wel verbeterpunten in de hele financieringsconstructie rond de deal.

Toelichting:

Bij de Regio Deal komt de moederfinanciering van het rijk en de cofinanciering van de gezamenlijke partners in de regio. De provincie heeft haar bijdrage voor de Regio Deal verstrekt door middel van een eenmalige subsidie aan de gemeente Zaanstad, die optreedt als kassier voor de Regio Deal. De subsidieprocedure van de provincie is daarbij positief ervaren. Wel noemde een geïnterviewde dat de (standaard)formulering in de brief voor de subsidieverstrekking niet is toegesneden op de aard van deze subsidie. Dat wil zeggen dat er in de brief niet gesproken wordt over het partnerschap dat met de Regio Deal wordt aangegaan.

De subsidie is als instrument geschikt gebleken voor het cofinancieren van de Regio Deal, maar dat wil niet zeggen dat er geen verbeterpunten zijn voor de wijze waarop de financiering van de Regio Deal is georganiseerd. De werkwijze voor de Regio Deal met één kassier wordt als tijdrovend en complex ervaren. De complexiteit ontstaat doordat bij elke activiteit binnen de Regio Deal een andere manier van financieren past⁶. Het feit dat al het budget bij de kassier staat levert allerlei dubbel werk op en er moeten steeds allerlei financiële constructies gemaakt worden. Dat kost veel energie en is niet efficiënt. Daarbij willen partijen ook nog voorkomen dat er onnodig BTW betaald wordt. Het zou volgens de kassier achteraf bezien wel kunnen schelen als bij de start van de Regio Deal op hoofdlijnen alvast een splitsing van de gelden gemaakt wordt. Dan moet er wellicht geschoven worden met budgetten als zaken anders lopen, maar dan is er niet bij alles wat wordt uitgevoerd het probleem dat men het geld op de goede plek moet zien te krijgen.

Voor zover bekend is er ook in andere regio's geen goede oplossing voor deze administratieve problemen gevonden. Deze financieringsproblematiek is niet uniek voor de Regio Deal, maar

⁶ Bijvoorbeeld: voor de pijler leefomgeving en groen is een externe medewerker aangenomen die het programma aanstuurt en activiteiten onder zich heeft. Dat vraagt een andere manier van financieren dan de Techcampus of het fietspad. De inhuur voor leefomgeving en groen heeft plaatsgevonden door Zaanstad via een onderhandse aanbesteding, maar de projecten die deze ingehuurd persoon initieert moeten gefinancierd worden via Amsterdam, terwijl het geld in Zaanstad is. Een ander voorbeeld: ontwerpend onderzoek gebeurt onder regie van Amsterdam, maar Zaanstad moet formeel opdracht geven.

kan in principe bij alle samenwerkingsverbanden spelen. Binnen de provincie Noord-Holland geldt dat voor de financiering in samenwerkingsverbanden nog geen ideale oplossing is gevonden. Ook op Rijksniveau wordt actief gewerkt aan het bredere vraagstuk van financiering als één overheid voor regionale opgaven. Hieraan werkt op dit moment een interdepartementale Taskforce uitkeringsstelsel.

Tenslotte was een complicerende factor bij de aanvang van de Regio Deal de onduidelijkheid over de hoogte van de Rijksbijdrage. In de discussies hierover is in het begin van de Regio Deal veel tijd gaan zitten.

4.2 Hoe draagt het instrument Regio Deal bij aan het realiseren van onze inhoudelijke provinciale doelstellingen in de regio?

Antwoord: Het proces van het sluiten en uitvoeren van de Regio Deal en het actief deelnemen aan de deal door provinciale medewerkers, heeft een stimulerend effect gehad op het sneller of beter aanpakken van inhoudelijke activiteiten in de regio die aansluiten bij de provinciale doelstellingen. Ook heeft de deal geleid tot het ontsluiten van extra gelden van het Rijk (los van de middelen voor de Regio Deal zelf) voor projecten die bijdragen aan onze doelen.

Toelichting: De Regio Deal draagt bij aan het realiseren van provinciale doelen uit de Omgevingsvisie en Groen Kapitaal via de pijler Leefomgeving en Groen. Uit de interviews komt naar voren dat de hele invulling van deze pijler Leefomgeving en Groen is ontstaan door met de Regio Deal aan de slag te gaan. Vervolgens is het werken aan de Regio Deal een aanjager geweest voor de Vervoerregio Amsterdam om aan de slag te gaan met de realisatie van het natuurinclusieve fietspad bij de Noorder IJplas. De meningen over het precieze effect van de Regio Deal variëren: van dat dit fietspad er in zijn geheel niet zou zijn gekomen zonder de Regio Deal tot dat het er wel gekomen zou zijn, maar dat de besluitvorming veel langer zou hebben geduurd. De huidige natuurinclusieve uitwerking van het fietspad ziet men als een direct resultaat van de provinciale inbreng (zowel financieel als met personele inzet) in de Regio Deal. De Regio Deal diende volgens geïnterviewden ook als aanjager voor het koppelen van gelden uit het onderwijs (Ministerie van OCW) voor het vergroenen van schoolpleinen in het kader van het programma Groen en Sociaal. Hierdoor kon met relatief weinig geld vanuit de deal veel meer gerealiseerd worden. Verder denkt men dat de activiteiten in het programma Groen en Sociaal in de vier wijken zonder de Regio Deal veel minder gestructureerd en programmatisch aangepakt zouden zijn, met mogelijk minder goede resultaten dan nu het geval is.

Voor de provincie levert het meewerken in de pijler Leefomgeving en Groen ook interessante nieuwe inzichten op die kunnen bijdragen aan het vergroten van de effectiviteit van provinciale maatregelen op verschillende beleidsvelden. Bij de uitvoering van activiteiten blijkt dat het wat extra's vraagt om de inwoners van de wijken waar het vanuit brede welvaart om draait ook echt te bereiken met de maatregelen die de provincie op regionaal niveau treft, zoals het beter bereikbaar maken van groen door een nieuw fietspad of van verbeterde onderwijsvoorzieningen zoals Techlands. Ter illustratie wordt het volgende genoemd: *“In Poelenburg&Peldersveld zie je nauwelijks fietsen: er wordt gewandeld of de auto gepakt, zelfs al voor paar honderd meter. Dan is een recreatiegebied als het Twiske “ineens” toch best ver weg: in plaats van 10 minuten fietsen is het een half uur lopen. En met de auto is een duur parkeertarief bij het gebied dus een drempel.”* Provincie (en Rijk) gaan vaak ook uit van “actief burgerschap” voor inspraak en initiatief, maar dat blijkt in deze wijken ook heel anders te werken. Men is minder op de overheid gericht of werkt zelfs bewust daar buiten om vanwege gebrek aan vertrouwen, dus

daar moet de overheid actief op inspelen. Om als provincie effectief te kunnen bijdragen aan brede welvaart is het dus noodzakelijk om goed te schakelen met gemeenten, die wel over de benodigde informatie op wijkniveau beschikken.

In relatie tot de provinciale doelen voor arbeidsmarkt en onderwijs is in de interviews verder nog genoemd dat de Regio Deal bijdraagt aan het koppelen van de arbeidsmarktregio's van Amsterdam en Zaanstad. Amsterdam en Zaanstad vallen onder verschillende arbeidsmarktregio's en daar loopt men vaak tegenaan bij het beleid. Institutioneel blijkt zo'n koppeling tussen arbeidsmarktregio's vaak ingewikkeld. De Regio Deal heeft dit nog niet opgelost, maar heeft wel het gesprek erover aangejaagd.

Tenslotte moet de werking van het verstrekken van de subsidie voor de Regio Deal breder gezien worden dan alleen de realisatie van de inhoudelijke doelen en activiteiten waarvoor de subsidie bestemd is: volgens geïnterviewden was de provinciale cofinanciering belangrijk voor het sluiten van de totale Regio Deal.

4.3 Wat is het effect van de Regio Deal voor onze procesdoelen, zoals samenwerking en integraliteit, in de regio?

Antwoord: De Regio Deal heeft als concreet gevolg voor de provincie dat op specifieke onderwerpen intensiever wordt samengewerkt met de regionale partijen. Door de samenwerking in de Regio Deal leren de partners elkaar en hun werk steeds beter kennen. De integraliteit van de Regio Deal kan nog wel verder groeien.

Toelichting:

Samenwerking in de regio

Met de gemeenten Zaanstad en Amsterdam liepen al samenwerkingslijnen vóór de Regio Deal, maar de verbinding met het stadsdeel Amsterdam Noord en met de gemeente Oostzaan via een dergelijk samenwerkingsverband is nieuw. De mate waarin de partijen elkaar gevonden hebben en de snelheid waarmee dat is gerealiseerd wordt als een mooi resultaat benoemd. Daarnaast wordt in een interview benoemd dat deelname aan de Regio Deal voor collega's en bestuurders leerzaam is geweest doordat men bij elkaar in de keuken kan kijken: "voor de provincie biedt het een kans om te werken vanuit provinciale kaders en instrumenten in een terrein waar ze niet vaak in terecht komt". Voor de deelnemende gemeenten was het nuttig om te zien hoe het de invalshoek van Groen Kapitaal in de Regio Deal een meerwaarde leverde. De Regio Deal betreft uiteraard maar een beperkt deel van de medewerkers en onderwerpen van de betrokken organisaties. Maar voor deelnemende medewerkers vormen deze contacten een meerwaarde en een makkelijker ingang naar de rest van de andere organisaties. Als manier van samenwerken vindt men de Regio Deal interessant en nuttig. De voor de uitvoering benodigde capaciteit is daarbij soms een knelpunt.

Wat betreft de relatie met het Rijk merken diverse geïnterviewden op dat zij hierin wat teleurgesteld zijn. Het contact met het Rijk blijkt in de praktijk moeilijk te leggen en men had meer concrete samenwerking verwacht, met bijvoorbeeld deelname van rijksambtenaren aan projecten.

Integraal werken

De Regio Deal heeft als uitgangspunt de blik van brede welvaart. Hierdoor worden binnen de deal onderwerpen gecombineerd die normaal meestal eigen kokers vormen: economische

ontwikkeling (arbeidsmarkt en onderwijs), ruimtelijke inrichting en groen en sociale onderwerpen als sociale cohesie in de wijk, veiligheid en ondermijning. Goede voorbeelden van integraal werken zijn de natuurinclusieve inrichting van het voorgenomen fietspad en de koppeling van groene en sociale doelen in het programma Groen en Sociaal. Ook het traject van de lange termijn ontwerpogaven voor de Regio Deal, dat nog in uitvoering is, wordt sterk integraal aangepakt, met een combinatie van economische, sociale en fysieke opgaven. Dit laatste voorbeeld laat ook een link zien tussen pijler 1 en 2, maar een combinatie van werkzaamheden tussen de drie pijlers lijkt verder niet voor te komen en de drie pijlers van de Regio Deal lijken op dit moment redelijk los van elkaar te staan in de uitvoering.

In de toekomst wordt de integraliteit van de uitvoering van de Regio Deal mogelijk groter. Voor de gemeenten Zaanstad en Amsterdam vormt de Regio Deal namelijk onderdeel van een groter geheel, waarin zij eraan werken om met een integrale aanpak gebieden te versterken. In die aanpak wordt gewerkt aan thema's als veiligheid, participatie en jeugd en daarbij wordt geprobeerd geleidelijk steeds integraler te werken, door meer verbindingen te leggen en de netwerken steeds meer te versterken. De Regio Deal loopt hierin mee, waarbij men als voordeel ziet dat de integrale opzet van de Regio Deal (met minder verkokerd geld) in zichzelf al goede mogelijkheden biedt om verbindingen te leggen.

4.4 Als de keus wordt gemaakt om in de nieuwe tranche die het kabinet beschikbaar stelt weer een Regio Deal aan te vragen, welke lessen zouden dan meegenomen moeten worden?

Bij de voor deze evaluatie gevoerde gesprekken is de gesprekspartners gevraagd welke lessen zij uit deze Regio Deal mee zouden willen nemen naar een volgende Regio Deal. Genoemde lessen die relevant zijn voor een volgende Regio Deal zijn:

1. Denk goed na welk soort activiteiten passen bij het instrument Regio Deal

In de Regio Deal is er een spanning tussen de op lange termijn doelen gerichte indicatoren, die maar langzaam veranderen, en de korte looptijd van de subsidie. De resultaten van de subsidie zullen daardoor niet binnen de looptijd zichtbaar zijn in deze indicatoren. Bij de uitwerking van projecten voor de Regio Deal is het daarom belangrijk dat er ook in het tijdsbestek van de Regio Deal zelf al resultaten zichtbaar zijn.

2. Zorg voor flexibiliteit in de afspraken

Onderweg kan er van alles gebeuren (corona, inflatie, oorlog, personeelstekorten). Binnen de Regio Deal moeten partijen wendbaar en flexibel kunnen blijven.

3. Regel capaciteit en neem daarvoor verantwoordelijkheid (afpraak is afspraak)

Uit de interviews komt naar voren dat partijen soms moeite hebben om de afspraken over in te zetten capaciteit op de coördinatie van pijlers of het trekken van projecten waar te maken. De afspraken zijn helder, maar de bemensing is lastig. Iedereen is te druk. Liefst zou men in de financiën ruimte opgenomen zien voor bemensing, zoals projectleiding. Binnen de financiële spelregels van de Regio Deals is dat op dit moment slechts beperkt mogelijk. Bij het maken van afspraken is het dus verstandig een realistische planning te maken van de benodigde personele capaciteit en te verzekeren dat deze ook beschikbaar is (voor zover mogelijk). Ook continuïteit is daarbij belangrijk. Als flexibiliteit gevraagd wordt, moeten de consequenties voor deze afspraken worden gezien.

4. Zorg voor een betere financieringsstructuur

In de huidige Regio Deal is bij de financiering gekozen voor een financiële oplossing met Zaanstad als kassier, waaraan de provincie vervolgens een subsidie heeft verleend. Dit geeft

in de praktijk veel praktische problemen. Het zou goed zijn te onderzoeken of dit ook beter zou kunnen. Een mogelijke oplossingsrichting is om vooraf op hoofdlijnen het budget al meer te splitsen. Deze oplossing vergt wel dat bij het afsluiten van de deal de inhoudelijke aanpak en verdeling van taken al meer uitgewerkt zijn.

Uit een aanvullend gesprek binnen de provincie blijkt dat het niet mogelijk is vooraf al oplossingen voor een financieringsstructuur voor Regio Deals uit te werken: er is altijd sprake van maatwerk, waarbij rekening moet worden gehouden met o.a. fiscale aspecten, verplichtingen richting de accountant, waar de administratieve lasten landen, etc. Daarom is het verstandig om financiële experts van de cofinancierende partners al in een vroeg stadium te betrekken bij de vraag hoe de deal financieel het beste ingericht kan worden, waarbij de financiële specialisten van de partijen liefst ook rechtstreeks met elkaar overleggen.

5. Zorg voor duidelijkheid vooraf over de omvang van de financiële bijdrage van het Rijk

Bij de huidige Regio Deal is er veel discussie geweest over de precieze omvang van de financiële bijdrage van het rijk, door verwarring over of deze bijdrage een bruto- of nettobedrag betrof. Daardoor moest de begroting voor de deal in de loop van het proces ingrijpend worden bijgesteld, waarbij geschrapt moest worden in projecten. Bij een volgende Regio Deal moet eerder duidelijk zijn wat de omvang van de bijdrage van het Rijk is.

6. Maak goede afspraken met het Rijk over hun inhoudelijke betrokkenheid

De partijen in de Regio Deal verwachten een actievere bijdrage van het Rijk in de samenwerking. Bij een volgende deal is het belangrijk met het Rijk te bespreken wat zij te bieden heeft. Men zoekt hierbij vooral naar praktische hulp en inzet. Maar ook gewoon aanwezig zijn en interesse tonen is belangrijk.

De volgende les is ook voor de huidige Regio Deal nog relevant:

7. Zorg voor meer (actueel) overzicht over het geheel van de Regio Deal

In de huidige Regio Deal is iedere gemeente verantwoordelijk voor een onderdeel van de Regio Deal. Ieder onderdeel heeft daarbij een eigen tempo, terwijl de uitvoerende organisaties elk een andere aanpak hebben. De uitwisseling over de voortgang gebeurt veelal mondeling. Uitvoerders die in één pijler actief zijn, hebben maar één keer per jaar het totaaloverzicht over de voortgang en inhoud van de andere pijlers, via de voortgangsrapportage aan het rijk. De andere pijlers dan waarin men zelf actief is, kunnen in de tussentijd aanvoelen als een 'black box'. In sommige organisaties is er behoefte aan vaker, meer actueel en meer concreet inzicht over het geheel. Om zo beter met eigen activiteiten te kunnen aansluiten op de activiteiten in de Regio Deal.

Bij deze les moet worden opgemerkt dat met de huidige mondelinge voortgangsgesprekken een veel capaciteit vragende schriftelijke monitoring wordt vermeden. Het is dus zaak te zoeken naar creatieve, efficiënte manieren om tot meer onderlinge transparantie en mogelijkheden voor onderlinge verbinding tussen de pijlers te komen.

5 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie robuustheid: De onderbouwing van de eenmalige subsidie voor de Regio Deal ZaanIJ is, voor zover deze beoordeling past bij het onderzochte beleid, voldoende robuust.

De subsidie sluit aan bij meerdere beleidsdoelen van de provincie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, biodiversiteit en economie & arbeidsmarkt. Het beleid voor economie en arbeidsmarkt is voldoende robuust. Het overige beleid waarop de subsidie aansluit is niet goed op robuustheid te beoordelen, doordat het gaat om:

- een beleidsvisie die op een hoog abstractieniveau is uitgewerkt (Omgevingsvisie)
- beleid dat uitgaat van stimuleren en faciliteren van activiteiten van samenwerkingspartners en maatschappelijke initiatiefnemers die bijdragen aan provinciale doelen, waarbij de doelen en activiteiten vooraf niet specifiek zijn uitgewerkt (Groen Kapitaal).

De subsidie van de provincie was noodzakelijk voor de totstandkoming van de Regio Deal als geheel en voor de totstandkoming van afzonderlijke projecten waarvoor de provincie medefinanciering levert.

De doelen voor ruimtelijke ontwikkeling zijn geformuleerd op visieniveau, in termen van 'ontwikkelrichtingen' (in de Omgevingsvisie) en 'ambities' (in het Verstedelijkingsconcept 2050 van de MRA). De aansluitende activiteiten in de Regio Deal (Ontwerpend onderzoek voor de Noorder IJplas en de Dam-tot-dam fietsverbinding) vormen een concretisering van deze ambities en sluiten goed aan bij o.a. de ambities gezonde leefomgeving, doorontwikkelen van het metropolitane landschap en biodiversiteit vergroten.

Het beleidskader Groen Kapitaal richt zich op het verbeteren van biodiversiteit buiten natuurgebieden. Het beleid voor Groen Kapitaal is voornamelijk stimulerend en faciliterend van aard en kent geen scherpe doelen. Dit laatste is in lijn met de aard van deze aanpak, waarbij aansluiten bij actuele ontwikkeling en initiatieven bij samenwerkingspartners en maatschappelijk initiatiefnemers centraal staat. Wel kan de manier waarop het realiseren van voorbeelden bijdraagt aan de gewenste bredere verandering meer expliciet zichtbaar worden gemaakt. Concreet worden er binnen de Regio Deal projecten gerealiseerd die direct bijdragen aan meer biodiversiteit buiten natuurgebieden, zoals groene schoolpleinen, voedselbosjes, meer groen in de buurten en een natuurinclusieve inrichting van de Dam-tot-dam fietsverbinding.

Aanbeveling 1: Maak werking aanpak Groen Kapitaal beter zichtbaar.

De provincie probeert met de aanpak Groen Kapitaal via verbreding, verdieping en opschalen van geslaagde projecten en initiatieven bij te dragen aan de beweging naar meer natuurinclusiviteit op diverse terreinen. Deze werkwijze is nu niet expliciet uitgewerkt. Door dit meer zichtbaar te maken kunnen samenwerkingspartners en maatschappelijke initiatiefnemers hier beter bij aansluiten of ideeën hiervoor aandraagen. Zo kan er meer expliciet geleerd worden, wat de werking van de aanpak kan versterken, zowel binnen als buiten de Regio Deal.

Het beleidsveld arbeidsmarkt en onderwijs, waaraan de provinciale subsidie voor de ZaanCampus/Techlands bijdraagt, is uitgewerkt in concrete operationele doelen. De Regio Deal sluit aan bij het doel om de aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs te verbeteren. Dit doet de provincie concreet door 'techniek-MBO-campusvorming' te stimuleren, met name daar waar daar vanuit de praktijk behoefte aan is. De bijdrage aan de ZaanCampus, nu Techlands, komt

voort uit een dergelijke praktijkbehoefte. De campusaanpak heeft zichzelf inmiddels bewezen en wordt in meerdere provincies toegepast.

Conclusie voortgang: In het algemeen is de voortgang goed. De gesubsidieerde werkzaamheden zijn nog niet geheel afgerond, omdat de Regio Deal nog in uitvoering is tot in ieder geval medio 2023. Vanwege vertraging op twee grote projecten wordt verlenging van de deal aangevraagd.

Financiële onduidelijkheden bij de start van de deal en de coronacrisis hebben voor vertraging gezorgd, maar inmiddels zijn de meeste onderdelen goed op gang. Voor Techlands geldt dat realisatie van de gewenste nieuwbouw vertraagd is, maar dat het gestelde inhoudelijke doel inmiddels op een andere manier op tijd gerealiseerd is. Er is verlenging van de deal aangevraagd tot eind 2025, vanwege vertraging in twee financieel omvangrijke projecten, waaronder de natuurinclusieve Dam-tot-dam fietsverbinding.

Conclusies instrument Regio Deal: De inzet van de Regio Deal heeft bijgedragen aan zowel inhoudelijke als procesmatige doelen van de provincie. Het instrument eenmalige subsidie is geschikt voor het financieren van een Regio Deal. Voor een volgende Regio Deal zijn er wel verbeterpunten.

Het instrument Regio Deal heeft bijgedragen aan zowel inhoudelijke als procesmatige doelen van de provincie:

- Het proces van het sluiten en uitvoeren van de Regio Deal en het actief deelnemen aan de deal door provinciale medewerkers, heeft een stimulerend effect gehad op het sneller of beter aanpakken van inhoudelijke activiteiten in de regio die aansluiten bij de provinciale doelstellingen. Ook heeft de deal geleid tot het ontsluiten van extra gelden van het Rijk (los van de middelen voor de Regio Deal zelf) voor projecten die bijdragen aan onze doelen.
- De Regio Deal heeft als concreet gevolg voor de provincie dat op specifieke onderwerpen intensiever wordt samengewerkt met de regionale partijen. Door de samenwerking in de Regio Deal leren de partners elkaar en hun werk steeds beter kennen. De integraliteit van de Regio Deal kan verder groeien door het vergroten van kennis en ervaring met het werken aan brede welvaart.

Het instrument eenmalige subsidie is op zich geschikt voor het cofinancieren van een Regio Deal. Er zijn nog wel verbeterpunten in de hele financieringsconstructie rond de deal, maar die komen niet voort uit de inzet van de eenmalige subsidie.

Partijen zien verschillende verbetermogelijkheden bij het inrichten van eventuele nieuwe Regio Deals.

Aanbeveling 2: Gebruik de geleerde lessen uit deze Regio Deal voor eventuele volgende Regio Deals.

De lessen liggen op het gebied van flexibiliteit in de afspraken, het regelen van uitvoeringscapaciteit, een efficiënte financieringsstructuur en betere afspraken over de omvang van de financiële bijdrage en praktische inhoudelijke betrokkenheid van het Rijk. Wat betreft resultaten moeten projecten goed zijn afgestemd op de relatief korte looptijd van de Regio Deals. Ook is er behoefte aan meer actueel overzicht van het geheel van de verschillende pijlers van de Regio Deal.

Bijlage 1 Bronnen

Documenten

- Gedeputeerde Staten (2019), GS-besluit Afspraken Regio Deal ZaanIJ, 19 november 2019
- Gedeputeerde Staten (2022), brief aan PS, Programmering Evaluatiekader subsidies 2022
- PBL (2021), Zicht op het effect van de Regio Deals op de brede welvaart, notitie PBL (2022), Ruimte geven aan adaptief en lerend bredewelvaartsbeleid, Lessen uit de beleidspraktijk binnen de Regio Deals
- Provincie Noord-Holland (2016), Aanpak Groen Kapitaal en Achtergrondnota Groen Kapitaal
- Provincie Noord-Holland (2016), Startnotitie naar een veerkrachtige arbeidsmarkt 2016 – 2019
- Provincie Noord-Holland (2016), Strategisch beleidskader Economie
- Provincie Noord-Holland (2016), Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016 – 2019
- Provincie Noord-Holland (2016), Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019
- Provincie Noord-Holland (2018), Omgevingsvisie NH2050
- Provincie Noord-Holland (2018-2022), subsidiedossier eenmalige subsidie Regio Deal ZaanIJ (aanvraag en verlening)
- Provincie Noord-Holland, gemeenten Zaanstad, Amsterdam en Oostzaan (2020), Rapportage Regio Deal ZaanIJ
- Provincie Noord-Holland, gemeenten Zaanstad, Amsterdam en Oostzaan (2021), Rapportage Regio Deal ZaanIJ
- Provincie Noord-Holland (2022), Evaluatie eenmalige subsidies 2021
- Metropoolregio Amsterdam en Rijksoverheid (2021), Verstedelijkingsconcept 2050, Metropool van grote klasse met menselijke maat

Interviews

- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Groen, beleidsadviseur Groen Kapitaal en trekker van de Regio Deal, Directie Beleid
- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Regionale Economie en Erfgoed, Directie Beleid
- Gemeente Zaanstad, Coördinator Regio Deal ZaanIJ & Pact Poelenburg/Peldersveld
- Gemeente Zaanstad, Penvoerder Regio Deal ZaanIJ
- Gemeente Amsterdam, Projectenmanager Regio Deal ZaanIJ & Coördinator Pijler Leefkwaliteit en Groen
- Gemeente Amsterdam, Gebiedscoördinator Noord-West
- Gemeente Oostzaan, Strategisch adviseur ruimtelijk domein

Aanvullende korte gesprekken en contact via email

- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Subsidies en Inkoop, Directie Concernzaken
- Provincie Noord-Holland, plaatsvervangend sectormanager sector Financiën, Directie Concernzaken
- Programmamanager Techlands
- Tetrix techniek, projecttrekker fysieke Techlandslocatie

Websites

- [Regio Deals | Rijksoverheid.nl](https://www.regiodeals.nl)

Bijlage 2 Onderzoek werking Regiodealbeleid

Het ministerie van LNV heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gevraagd om een onderzoeksprogramma op te zetten ter ondersteuning van het Regiodealbeleid. Het PBL-onderzoeksprogramma heeft tot doel kennis te ontwikkelen, te verdiepen en te ontsluiten om zo te komen tot nader inzicht in wat waar werkt om de brede welvaart in de regio te verbeteren.

De overkoepelende onderzoeksvraag van het PBL-onderzoeksprogramma is: Hoe kan de brede welvaart in regio's worden verbeterd? Om tijdig inzichten uit het onderzoek te kunnen delen, loopt het PBL-onderzoeksprogramma parallel aan en interacteert het met het Regiodealbeleid in deze kabinetsperiode, van 2019 tot en met 2021. De inzichten betreffen het gehele Regiodealbeleid; dus zowel het rijksbeleid op het overkoepelende programmaniveau, als het niveau van de individuele Regio Deals (zie ook [Onderzoeksprogramma PBL 'Regiodeals voor brede welvaart' | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#)).

In het kader van het onderzoeksprogramma heeft PBL in de afgelopen periode diverse onderzoeken gepubliceerd over hoe regio's al doende tot een effectief beleid voor brede welvaart kunnen komen. In de notitie 'Vormgeven aan lerend en adaptief beleid' (2020) is dit als volgt verwoord: *“Wat werkt is niet altijd vooraf te zeggen. Vaak spelen vele, deels onbekende, factoren een rol bij de problematiek en is het effect van beleid mede afhankelijk van de regionale context. Vanwege de urgentie van veel opgaven is het meestal niet wenselijk om te wachten tot hier meer duidelijkheid over is. Een alternatief is starten op basis van de bestaande kennis en vervolgens continu de vinger aan de pols te houden of de aanpak ook werkt zoals verwacht. Dit kan door beleid gefaseerd vorm te geven en uit te voeren en tussentijds de effectiviteit van de aanpak te monitoren en evalueren. De inzichten uit de evaluatie van één beleidsfase vormen de basis voor de verbetering van het beleid in de volgende fase. Beleid is zo lerend en adaptief.”*

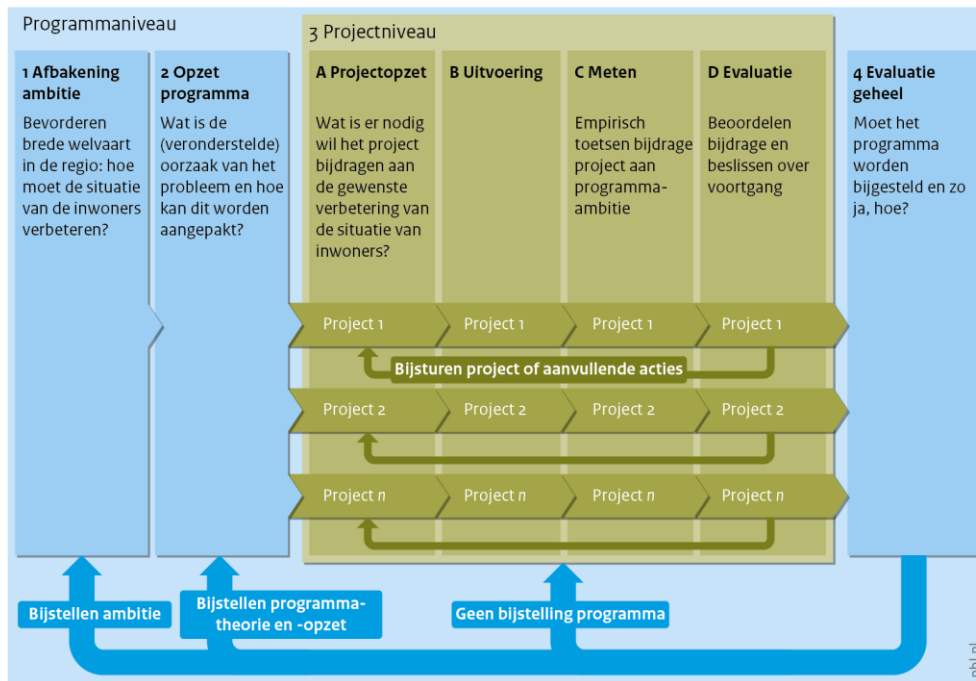
Veranderingen in de gehanteerde indicatoren op het gebied van brede welvaart duren lang en zijn op zich niet voldoende om te zien of de binnen de Regio Deal ingezette beleidsaanpak heeft bijgedragen aan de vastgestelde opgave. Er zijn immers naast de Regio Deal nog vele andere factoren (diverse ontwikkelingen en mogelijk ander beleid) van invloed. PBL pleit in haar rapport 'Ruimte geven aan adaptief en lerend bredewelvaartsbeleid' (2022) voor het uitwerken van een 'programmatheorie', waarin de werking van de gekozen beleidsacties en eventuele aannames die daarbij gedaan zijn expliciet gemaakt worden. Deze programmatheorie wordt gaandeweg getoetst met behulp van indicatoren die laten zien of het beleid bijdraagt aan wat nodig is om uiteindelijk de ambitie te behalen. In de monitoringssystemen van de Regio Deals die PBL onderzocht heeft waren dergelijke indicatoren meestal nog niet beschikbaar.

PBL pleit voor bewust leren op zowel het niveau van projecten als het hele programma. Zowel leren over wat wel als over wat niet werkt. Dit vraagt volgens PBL om een bewuste opzet, met:

- een helder afgebakend einddoel om te kunnen beoordelen of de ingezette beleidsacties effectief zijn.
- inzicht in of de beleidsacties de veranderingen teweegbrengen die nodig zijn om de gewenste situatie te realiseren.
- Regelmatig bij elkaar brengen van alle in projecten opgedane inzichten, zodat duidelijk wordt of er voldoende gebeurt om de ambities dichterbij te brengen.

Evaluatie eenmalige subsidie Regio Deal ZaanIJ

Dit lerend en adaptief beleid ziet er schematisch als volgt uit:



Bijlage 3 Beoogde resultaten Regio Deal ZaanIJ

Artikel 3 Regio Deal ZaanIJ – Beoogde resultaten

Met de Regio Deal ZaanIJ willen Partijen een eerste wezenlijke stap zetten in het verbeteren en aantrekkelijker maken van de verbindingen tussen Amsterdam, Zaanstad, en Oostzaan, tussen de Vier Wijken onderling en tussen de Noorder IJplas en het landschap. Ook willen Partijen een eerste stap zetten in het verminderen van de achterstand van de Vier Wijken in ZaanIJ op terreinen als werk, onderwijs, gezondheid, sociale cohesie en veiligheid ten opzichte van het gemiddelde in elk van de twee steden (Zaanstad en Amsterdam).

Partijen gebruiken de volgende (outcome) indicatoren om de resultaten van de Regio Deal te monitoren:

Indicator	Leefbaarheid		Ervaren gezondheid (goed/zeer goed ervaren gezondheid)		Veiligheid	
Wijk/gemeente						
	2018	Ambitie 2023	2018	Ambitie 2023	2018	Ambitie 2023
Peldersveld	-0,53	-0,43	63%	65%	-0,16	-0,12
Poelenburg	-0,64	-0,54	64%	66%	-0,23	-0,19
Tuindorp Oostzaan	-0,35	-0,25	64%	66%	-0,13	-0,1
Molenwijk	-0,54	-0,44	62%	64%	-0,20	-0,16
Amsterdam	-0,13		74%		-0,20	
Zaanstad	-0,16		74%		-0,06	
Oostzaan	0,01		78%		0	
Indicator	Onderwijsachterstanden (peuters/PO)		Percentage bijstandsgerechtigden			
Wijk/gemeente						
	2018	Ambitie 2023	2018	Ambitie 2023		
Peldersveld	40%	36%	7,5%	6,5%		
Poelenburg	50%	45%	9,0%	7,0%		
Tuindorp Oostzaan	23%	20%	6,0%	4,5%		
Molenwijk	31%	26%	11,5%	9,5%		
Amsterdam	25%		5,5%			
Zaanstad	25%		3,5%			
Oostzaan	9%		1,5%			
Indicatoren Leefbaarheid en Veiligheid op basis van de Leefbaarometer (2019) (https://www.leefbaarometer.nl/home.php). Afwijking totaalscore t.o.v. de rest van Nederland en de bijdrage aan de afwijking per dimensie.						
Indicator Ervaren gezondheid op basis van cijfers van RIVM.						
Indicatoren Onderwijsachterstanden en Percentage Bijstandsgerechtigden op basis van cijfers CBS.						

Aanvullend op deze indicatoren streven de samenwerkende partijen naar:

- Verhoging van het rapportcijfer voor de totaalindruk van de Noorder IJplas (op basis van Grote Groenonderzoek 2018 van gemeente Amsterdam). In 2018 bedraagt deze waarde 7,3, de ambitie voor 2023 is een waardering van 7,5.⁷

Partijen beogen binnen de drie Pijlers de hieronder genoemde (output) resultaten te behalen. De activiteiten/projecten in de Regio Deal staan daarbij niet los van elkaar, maar kennen diverse verbindingen met als doel de kwaliteit van leven, fysieke en veilige leefomgeving en de sociale en economische participatie van de bewoners van de Vier Wijken in ZaanIJ de komende jaren te verbeteren.

Pijler 1. Leefkwaliteit en groen

- Realisatie in de periode 2020 – 2022 van minimaal drie projecten/activiteiten per jaar, gericht op (gezond) bewegen, ontmoeten en ontspannen in het groen.
- Formulering van de gezamenlijke lange termijn ontwerp-opgave van het gebied om de (natuurinclusieve) verbinding te maken tussen de drie gemeenten, de Vier Wijken en de verstedelijkingsopgave en tussen de stad en het landelijk gebied. Een pakket maatregelen is geïnventariseerd en minimaal drie maatregelen zijn uitgevoerd.

Pijler 2. Ontplooiingskansen

- Realisatie van fysieke plekken in de wijken waar sociale wijkfuncties en functies die te maken hebben met leren en werken samenkomen, specifiek het Huis voor de Wijk voor Poelenburg/Peldersveld.
- Realisatie van een adequate programmering voor deze ontmoetingsplekken.
- Aanpak van de onderwijsachterstanden door invoering van een verlengde leertijd op de basisschool voor kinderen in de wijken Poelenburg en Peldersveld.
- 1000 extra aantal jongeren en volwassenen zijn toegeleid naar werk.
- Ondersteuning van de ZaanCampus, gericht op de maakindustrie ten noorden van het IJ en realisatie van de Zaancampus als onderwijslocatie.
- Op minimaal twee plekken met broedplaatsen in de transformatiegebieden (bijvoorbeeld De Hoop in de Achtersluispolder) en in de wijken is meer ruimte gecreëerd voor ondernemerschap en werk.

Pijler 3. Ondernijning

- Realisatie van een gezamenlijk (datagedreven) ondernijningsbeeld, over de grenzen van gemeenten, regionale politie-eenheden en RIEC's heen, voor de Vier Wijken en op basis hiervan gewenste maatregelen inventariseren en implementeren om de samenwerking en informatie uitwisseling te verbeteren.
- Inzet van een veiligheidsregisseur (en bijbehorende extra capaciteit) voor met name de wijken Poelenburg en Peldersveld, waardoor er een centrale informatiepositie is ontstaan en signalen van ondernijning actief worden opgehaald en aangepakt.

⁷ Bron: Grote Groenonderzoek 2018 gemeente Amsterdam.

Bijlage 4 Aansluiting Regio Deal ZaanIJ bij verstedelijkings-concept 2050 MRA

De inhoud van de Regio Deal sluit aan bij een aantal van de 10 ambities uit het Verstedelijkingsconcept 2050 van de MRA en de Rijksoverheid van 3 november 2021. Deze ambities zijn:

1. De hele metropoolregio profiteert van de groei.
2. Er zijn genoeg woon- en werkmilieus van goede kwaliteit.
3. We versterken diversiteit en verbondenheid in de economie.
4. We brengen wonen en werken meer met elkaar in balans.
5. De MRA wordt beter bereikbaar en bereisbaar.
6. De regio biedt een gezonde leefomgeving.
7. We stoten minder broeikasgassen uit.
8. We versterken de kracht van ons gevarieerde landschap.
9. We richten de regio zo in dat die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering.
10. We vergroten de biodiversiteit

De Regio Deal sluit aan bij de ambities 1, 6, 8 en 10.

Ambitie 1: De hele metropoolregio laten profiteren van de groei

De deal sluit aan bij de volgende alinea: *‘Het is daarbij onze ambitie om door verstedelijkingskeuzes ook bij te dragen aan een verbetering in wijken waar een combinatie van ruimtelijke condities en sociaaleconomische kenmerken van de bevolking zorgen voor lagere kansen op een aantal kernonderdelen van het leven: welvaart, gezondheid en welzijn. Daarbij denken we aan menging en verbeteren van wijken door woningbouw en transformatie, het verbeteren van sociaal-maatschappelijke kansen, sociale cohesie en leefbaarheid in kwetsbare wijken door onder andere voorzieningenplanning, en verbetering van sociaaleconomische kansen in kwetsbare wijken door een betere bereikbaarheid van banen.’*

Ambitie 6: Zorgen voor een gezonde leefomgeving

De deal sluit aan bij de volgende alinea: *‘Een ruimtelijke inrichting die uitnodigt tot bewegen, ontspannen en ontmoeten en tot actieve vormen van mobiliteit (lopen en fietsen) bevordert de gezondheid. Belangrijk daarin zijn functiemenging (de nabijheid van dagelijkse voorzieningen, werk en opleiding en voorzieningen voor ontspanning) en de nabijheid en kwaliteit van groen; zowel groen in de directe woonomgeving als aantrekkelijke en toegankelijke recreatie- en natuurgebieden. Vooral in de rode, roze en paarse gebieden, waar ruimteclaims ter bevordering van de gezondheid concurreren met andere ruimteclaims, vraagt dit om een zorgvuldige afweging. In algemene zin is ook de ontwikkeling van (snel) fietspaden en openbaar vervoer bevorderlijk voor de gezondheid. Verder kan maatschappelijke participatie de gezondheid bevorderen. Daarvoor is de nabijheid van werk en opleiding relevant, net als ontmoeting en sociale cohesie. Aandachtspunt daarbij is dat segregatie en gentrificatie in wijken de oorzaak kunnen zijn van vermindering van sociale cohesie en ontmoeting, en een negatieve invloed hebben op de mentale gezondheid. Tot slot geldt dat ruimtelijke inrichting veelal niet voldoende*

zal zijn. Voor daadwerkelijke gedragsverandering en gezondheidsbevordering is ruimtelijk beleid in combinatie met sociale maatregelen nodig.'

Ambitie 8: Doorontwikkelen van het metropolitane landschap

'Dankzij de meerkernige stedelijke structuur van de MRA is het landschap nooit ver weg. Onze ambitie is dat vanaf iedere woning binnen vijftien minuten fietsen een aantrekkelijk en toegankelijk landschap bereikbaar is. Zo levert het landschap een belangrijke bijdrage aan de leefkwaliteit en de menselijke maat. Of het nu is om stil te genieten van de natuur of om een festival te bezoeken, om een rondje te sporten of een dag op het water door te brengen. De behoefte aan recreatie in landschap nabij de steden groeit als de steden drukker worden. Dat maakt aandacht voor beleving, de recreatieve functie, toegankelijkheid en stad-landverbindingen (de scheggen en stadsranden) op zijn plaats bij ruimtelijke ingrepen die invloed hebben op het landschap.

Het landschap draagt bij aan de identiteit van het gebied, is een drager van cultuurhistorische waarden, biedt ontspanning en is productief als landbouwareaal. Het aaneengesloten landschap is essentieel voor het herstellen van de biodiversiteit. Een sterk landschap functioneert bovendien als leverancier van een aantal groenblauwe diensten die stuk voor stuk van belang zijn voor een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving, zoals schone lucht, waterwinning voor de drinkwaterproductie, waterbuffering, verkoeling, energie en de mentale gezondheid die verbonden is aan een groene omgeving. De landschappelijke waarden en groenblauwe diensten vragen allemaal aandacht en onderhoud, willen we ze op de lange duur kunnen handhaven en versterken. Het behoud van de doorgaande landschappelijke structuur, de ontwikkeling van de landschapseenheden die daar deel van uitmaken en een landschapsinclusieve verstedelijking hebben een cruciale rol in het borgen van een goede leefkwaliteit voor iedereen in deze groeiende metropoolregio.'

Ambitie 10: De biodiversiteit vergroten

'We werken toe naar een situatie waarbij de aandacht voor planten en dieren als vanzelfsprekend is ingebed in ieders leefomgeving en in de planning, het ontwerp, de ontwikkeling en het beheer van steden, dorpen en landschappen. De natuur loopt zo vanaf de achtertuin in de stad en het dorp naar de natuurgebieden door de hele MRA. Zo versterkt de natuur zich in alle haarvaten van de samenleving en kunnen inwoners profiteren van de gezondheidseffecten van een groene en biodiverse omgeving.'